ØSTFOLD
FYLKESKOMMUNE

Høringsutkast

Handlingsprogram 2025-2028

Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
Regional plan for kompetanse og verdiskaping
Regional plan for areal og mobilitet

15. JANUAR 2025

Innhold

Høringsutkast 0
Innledning 4
Målene for samfunnsutviklingen i Østfold 5
Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd 6
Tema: Levekår 6
Strategi 1.1: Redusere sosial ulikhet i helse 6
Strategi 1.2: Sikre gode oppvekstsvilkår for alle barn og unge 8
Strategi 1.3: Skape sosialt bærekraftige lokalsamfunn og trygge og gode bomiljø 10
Strategi 1.4: Fremme grønn omstilling og klima- og miljøvennlige liv for alle 14
Tema: Deltakelse 15
Strategi 1.5: Et mer inkluderende arbeidsliv for økt livskvalitet og bedre levekår 15
Strategi 1.6: Økt representasjon og bredere deltakelse i demokratiske prosesser og beslutninger 16
Strategi 1.7: Styrke mangfold og deltakelse i frivillig aktivitet 18
Strategi 1.8: Sikre alle tilgang til å skape, utøve, oppleve og delta gjennom et bredt spekter av kulturuttrykk 19
Strategi 1.9: Skape kultur for økt fysisk aktivitet i hverdagen 21
Regional plan Kompetanse og verdiskaping 24
Tema: Arbeid, inkludering og kompetanse 24
Strategi 2.1: Samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse 24
Strategi 2.2: Styrke arbeidslivet som arena for kompetanseutvikling 27
Strategi 2.3: Fleksible og tilpassede kompetansetilbud for læring gjennom hele livet 29
Strategi 2.4: Økt andel elever og studenter som fullfører og består utdanning 31
Strategi 2.5: Inkludering av hele arbeidsstyrken 32
Tema 2: Grønn og rettferdig verdiskaping 35
Strategi 2.6: Sikre næringslivet tilgang til grønn og fornybar energi 35
Strategi 2.7: Koordinert planlegging for bærekraftige verdikjeder og bedre utnyttelse av ressurser 39
Strategi 2.8: Omstilling til en mer sirkulær økonomi 41
Strategi 2.9: Vekst og verdiskaping basert på bærekraftig utnyttelse av fornybare naturressurser 44
Strategi 2.10: Styrket og målrettet samarbeid i innovasjonssystemene innenfor utpekte satsingsområder 46

Strategi 2.11: Forskningsbasert kunnskap og innovasjon for omstilling og bærekraftig verdiskaping . 49

Regional plan for areal og mobilitet 52

Tema: Naturmangfold 52

Strategi 3.1: Bevare Østfoldnaturens egenart, styrke naturmangfoldet og minimere inngrep i natur 52

Strategi 3.2: Sikre naturen som leverandør av økosystemtjenester 52

Tema: Landbruk 55

Strategi 3.3: Vern av dyrka og dyrkbar mark går foran utbygging 55

Strategi 3.4: Ivareta utmarksområders biologiske mangfold og produksjonsgrunnlag 55

Tema: Sjø, vassdrag og strandsone 58

Strategi 3.5: Styrke allmenne interesser i sjø, vassdrag og strandsone 58

Tema: Kulturminner og kulturmiljø 59

Strategi 3.6: Bevare og bruke kulturminner og kulturmiljøer som ressurs 59

Tema: Friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet 62

Strategi 3.7: Legge til rette for økt fysisk aktivitet i hverdagen 62

Tema: Masseforvaltning og geologiske ressurser 63

Strategi 3.8: Fremme helhetlig og sirkulær masseforvaltning på tvers av geografiske grenser og forvaltningsnivå 63

Tema: Energi og grønn omstilling 65

Strategi 3.9: Fremme overgang fra fossil til fornybar energi 65

Tema: Hovedstruktur for mobilitet 67

Strategi 3.11: Videreutvikle en klimavennlig, attraktiv og trafikksikker hovedstruktur for mobilitet ... 67

Tema: Godstransport og terminalstruktur 72

Strategi 3.12: Videreutvikle et effektivt, klima- og miljøvennlig system for gods- og varetransport ... 72

Tema: Samarbeid 74

Strategi 3.13: Bedre areal/mobilitetsløsninger gjennom samarbeid mellom forvaltningsnivåer og andre relevante aktører 74

Tema: Utvikling av sentrumsområder 76

Strategi 3.14: Utvikle attraktive og inkluderende sentrumsområder 76

Tema: Knutepunktutvikling 76

Strategi 3.15: Oppgradere og utvikle effektive knutepunkt med kvalitet 76

Tema: Utvikling av nærmiljø og boområder 77

Strategi 3.16: Utvikle attraktive, inkluderende og helsefremmende nærmiljøer og boområder 77

Tema: Lokalisering av bolig og virksomheter 79

Strategi 3.17: I kommuner med lavt utbyggingspress skal lokalisering av bolig bidra til tettstedskvalitet, opprettholdelse av levende steder og grunnlag for variert tilbud til innbyggerne... 79

Strategi 3.18: I pressområder skal lokalisering av boliger bidra til utvikling av attraktive byer og tettsteder som underbygger knutepunktutvikling og godt kollektivtilbud 79

Strategi 3.19: Koordinert planlegging og lokalisering for bedre utnyttelse av ressurser 79

Tema: Klimatilpasning, samfunnssikkerhet og beredskap..... 81

Strategi 3.20: Skape trygghet ved å forebygge uønskede hendelser og øke evnen til å håndtere disse 81

Tema: Gåing og sykling 83

Strategi 3.21: Andelen syklende og gående skal øke 83

Tema: Kollektivtransport og delingsmobilitet 85

Strategi 3.22: Andelen kollektivreisende skal øke 85

Innledning

Dette er et felles handlingsprogram for følgende tre regionale planer for Østfold

- Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet

Disse regionale planene er Østfoldsamfunnets øverste strategiske planer for planperioden 2025-2040. Planene tar for seg sentrale tema for samfunnsutviklingen i Østfold. De angir strategier som bør følges for å nå målene som er satt.

Plan- og bygningsloven krever at det utarbeides handlingsprogram til regionale planer. Handlingsprogrammet skal bidra til gjennomføring av planen.

Handlingsprogrammet viser aktuelle tiltak for hver av strategiene i planene. Tiltakene viser aktiviteter som bør settes i gang eller gjennomføres i første del av planperioden, altså fram til og med 2028. Tiltakene i handlingsprogrammet er oppført med en kortfattet beskrivelse av hva tiltaket går ut på, samt en angivelse av hvem som er ansvarlig for å sette tiltaket ut i livet og sentrale samarbeidsparter/deltakere i gjennomføringen av tiltaket.

Handlingsprogrammet 2025-2028 er første generasjon med felles handlingsprogram for alle de regionale planene i Østfold. Handlingsprogrammet er utarbeidet parallelt med de tre planene gjennom 2024. Tiden til medvirkning og forankring har vært begrenset og det har vært krevende å ha parallelle prosesser med så brede og sammensatte tema som i dette planarbeidet. Tiltakene som beskrives i dette handlingsprogrammet vil derfor være et utgangspunkt for nærmere dialog mellom Østfold fylkeskommune og de øvrige aktørene som har ansvar og virkemidler innen de ulike tiltakene.

Økt samarbeid og bedre koordinering av virkemidler og aktiviteter er nødvendig for å nå målene for samfunnsutviklingen i Østfold. Handlingsprogrammets konkrete og strategisk rettede tiltak som er direkte avledet av de regionale planenes strategier vil bidra til dette.

Enkelte tiltak dreier seg om å etablere nye samarbeid eller nettverk, mens andre innebærer utredninger eller gjennomføring i eksisterende partnerskap. Uansett vil de etablerte nettverkene som de tre interkommunale politiske rådene (IPR), Klima Østfold, kompetanseforum Østfold, partnerskap for næringsutvikling i Østfold, partnerskap for næringsutvikling i landbruket og partnerskap for folkehelse bli involvert i gjennomføringen av flere av tiltakene. Det tar tid å utvikle gode partnerskap, og de som fungerer godt må videreutvikles. Det er også viktig at disse partnerskapene justere sine mandat og strategier i henhold til de nye føringene som ligger i de regionale planene og handlingsprogrammet.

Fylkeskommunen vil som regional planmyndighet hvert år vurdere behovet for rullering av handlingsprogrammet. Dette vil skje i dialog med andre samfunnsaktører. I samarbeid med disse må det også utvikles en hensiktsmessig måte å følge opp tiltakene på, slik at man får et felles grunnlag for å vurdere rullering og justering av handlingsprogrammet.

Målene for samfunnsutviklingen i Østfold

De fem langsiktige utviklingsmålene for Østfold beskriver et fremtidsbilde for hvordan det skal være å bo, leve og virke i fylket i 2040. Målene er vedtatt i Regional planstrategi for Viken 2020-2024 og ble justert av fylkestinget i Østfold i juni 2024. De langsiktige utviklingsmålene som de regionale planene og planenes strategier skal bidra til å nå, er vist nedenfor.

1. Natur, klima og planetens tålegrenser

I 2040 er hensynet til naturen og planetens tålegrenser grunnleggende for all samfunnsutvikling i Østfold. Østfold er et bærekraftig og klimasmart lavutslippssamfunn, som har god kunnskap til våre økosystemer, og som tar vare på det biologiske mangfoldet, naturområdene og matjorda i Østfold. Vi vektlegger beredskap, klimatilpasning og matsikkerhet, og forvalter våre natur-ressurser langsiktig, effektivt og nyskapende. Resultatet er gode levekår og et godt livsgrunnlag for dagens og morgendagens innbyggere.

2. God livskvalitet og like muligheter

I 2040 lever alle mennesker i Østfold verdige og meningsfylte liv. Vi har trygge arbeidsplasser og tilgang til relevant utdanning. Fylket kjennetegnes av gode, varierte boområder med levende møteplasser. Kulturlivet og foreningslivet er rikt, og vi kan dyrke natur- og friluftsinteressene våre. Østfoldsamfunnet er åpent, mangfoldig og inkluderende.

3. Grønn og rettferdig verdiskaping

I 2040 er Østfold en nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet. Vi har attraktive private og offentlige arbeidsplasser, velfungerende markeder, ledende forsknings- og kompetansemiljøer og høy sysselsetting. Vi har et rettferdig og anstendig arbeidsmarked. Østfold viser vei i utviklingen av sirkulær økonomi. Vekst og verdiskaping i Viken tar hensyn til naturen, ivaretar samfunnssikkerhet og beredskap og skaper velferd og god livskvalitet for innbyggerne.

4. Omstilling og tillit

I 2040 er Østfold et sterkt og trygt samfunn, som kan møte både kjente og uforutsette utfordringer og endringer. I Østfold har vi verktøyene vi trenger for å vende utfordringer til muligheter. Østfoldsamfunnet er godt forberedt på både akutte og langsiktige konsekvenser av klima- og miljøendringene. Næringslivet har god evne til å håndtere og utnytte endringer i teknologi, kompetansebehov og økonomiske forutsetninger. I 2040 deltar mange innbyggere i utviklingen av fylket, og vi har tillit til hvordan fylket styres. Innbyggerne har fremtidstro og opplever høy grad av trygghet, livskvalitet, tilhørighet, frihet og tillit.

5. Sammen skaper vi Østfold

I 2040 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Østfold. Vi har sterke og forpliktende partnerskap hvor offentlige aktører, næringsliv, frivillighet, forskning og enkeltmennesker deltar. Samarbeidet foregår på tvers av geografi og forvaltningsnivåer. Østfold deltar aktivt i nasjonalt, grenseregionalt og internasjonalt arbeid. Det gir oss kunnskap, kompetanse og gjennomslag til å nå målene vi har satt oss.

Handlingsprogram

Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

Tema: Levekår

Strategi 1.1: Redusere sosial ulikhet i helse

Strategien innebærer å:

- vurdere om tiltak utjevner eller reproduserer ulikhet ved alle satsninger
- jobbe kunnskapsbasert ved å ha god oversikt over folkehelse og følge utviklingen over tid
- rette tiltak for å redusere sosial ulikhet mot hele årsakskjeden, og spesielt mot de grunnleggende sosiale årsakene til helseforskjellene
- legge til rette for forpliktende samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer gjennom partnerskap og nettverk
- involvere innbyggerne for å sikre at tiltak som utvikles er relevante
- bidra til inkluderende læringsmiljøer i barnehage og skole, hvor alle barn og unge opplever trivsel, utvikling og læring.
- jobbe for helsefremmende lokalsamfunn, med økt innsats i levekårsutsatte områder

1.1.1 Etablere partnerskap mellom kommunene, fylkeskommunen og andre aktuelle aktører for å håndtere komplekse samfunnsutfordringer innen folkehelse og livskvalitet	
Hvorfor og hvordan	Etablere og drifte et partnerskap for folkehelse i Østfold. Partnerskapet skal fungere som en arena for kunnskaps- og erfaringsdeling, med formål om å styrke partnernes arbeid for å oppnå egne og felles mål innen folkehelsearbeid. Tiltaket er en del av oppfølgningen av fylkestingets sak 115/2024 «Avtaletekst, partnerskap for folkehelse i Østfold».
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, KS, Statsforvalteren, Sykehuset i Østfold, akademia, Inspiria, frivilligheten og andre aktuelle aktører
Tidsperiode	2025 og løpende

1.1.2 Samarbeide om å forstå og tilgjengeliggjøre kunnskap om innbyggernes helsetilstand og livskvalitet, og faktorer som påvirker dette

Hvorfor og hvordan	Tiltaket innebærer å fremskaffe og dele kunnskap om innbyggernes helsetilstand, påvirkningsfaktorer, folkehelseutfordringer og tilgjengelige ressurser i kommunen. Videre handler det om å synliggjøre og spre kunnskap om faktorer som bidrar til å opprettholde og utjevne sosiale helseforskjeller. Fylkeskommunen støtter kommunene i dette arbeidet gjennom blant annet folkehelseundersøkelser og samarbeid om analyser.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, partnerskapet for folkehelse, Sykehuset i Østfold, NAV, Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet
Tidsperiode	Handlingsplanperioden

1.1.3 Samarbeide om utvikling av verktøy og rutiner for vurdering av konsekvenser for sosial bærekraft

Hvorfor og hvordan	Dette tiltaket handler om å styrke samarbeidet om å dele erfaringer og videreutvikle effektive verktøy og rutiner for vurdering av konsekvenser for sosial bærekraft i saksbehandling og planlegging. Dette gjelder spesielt vurderinger av hvordan tiltak og satsinger treffer ulike befolkningsgrupper, og hvordan dette vil påvirke sosial ulikhet i helse.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, partnerskapet for folkehelse, akademia
Tidsperiode	2026

1.1.4 Videreføre fagrådet om sosial ulikhet i helse

Hvorfor og hvordan	Fagrådet om sosial ulikhet i helse tilbyr veiledning og kompetanseheving innen sosial ulikhet i helse til kommuner og fylkeskommunen. Østfold fylkeskommune fungerer som sekretariat.

Hvem bør være med	**Østfold fylkeskommune**, Høgskolen i Østfold, NMBU, kommunene.
Tidsperiode	Løpende

Strategi 1.2: Sikre gode oppvekstsvilkår for alle barn og unge

Strategien innebærer å:

- støtte foresatte i foreldrerollen og bistå familier til å mobilisere egne ressurser
- legge til rette for at alle barn og unge opplever mestring og motivasjon på skolen
- jobbe for at alle barnehager og skoler er helsefremmende, inkluderende og at det er fravær av mobbing
- samarbeide om barn og unges trivsel på tvers av skole og fritid
- skape flere inkluderende møteplasser og fellesskap for barn og unge og lokalsamfunnet som helhet
- sørge for at alle barn og unge kan delta på fritidsaktiviteter uavhengig av økonomi
- tilrettelegge for at barn og unge blir hørt og får påvirke, blant annet gjennom å støtte etablerte medvirkningsarenaer som ungdomsråd og ungdomsorganisasjoner

1.2.1/3.16.7 Støtte skolene i deres oppdrag om å fungere som en integrert del av lokalsamfunnet, gjennom å utvikle og dele erfaringer om skolen som nærmiljøarena

Hvorfor og hvordan	Både grunnskoler og videregående skoler i Østfold har erfaringer med å fungere som nærmiljøarenaer for sosial og fysisk aktivitet utenom ordinær skoletid. Tiltaket innebærer erfaringsdeling og kompetanseutvikling for å fremme gode eksempler på dette. Fremme eksempler på hvordan skolene kan samarbeide med lokalsamfunnets aktører innen blant annet idrett, kultur og frivillighet, og skape et fellesskap som styrker elevenes tilhørighet og trivsel.
Hvem bør være med	**Østfold fylkeskommune** og kommunene, KS (skoleeiernettverket), kulturaktører, idrettslag, frivillige organisasjoner, øvrig sivilsamfunn og akademia.
Tidsperiode	2026-2028

1.2.2 Gjennomføre program for folkehelsearbeid i kommunene, for å utvikle og evaluere tiltak som fremmer barn og unges psykiske helse

Hvorfor og hvordan	Fylkeskommunen bevilger midler til kommuner som vil utvikle og evaluere tiltak innen temaene fri lek og folkehelse og livsmestring i barnehage og skole. Gjennom programmet arrangere fylkeskommunen samlinger for kompetanseheving og erfaringsdeling. Målet med programmet er å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet. Programmet evalueres av NMBU/HiØ.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, akademia, frivilligheten, Helsedirektoratet, KS
Tidsperiode	2025-2027

1.2.3 Gjennomføre Absolutt-programmet for å bedre livskvalitet for barn og unge

Hvorfor og hvordan	KS har utviklet et program med mål om å styrke kommunenes arbeid med å fremme livskvalitet hos barn og unge. Programmet skal gi kommunene verktøy til å utvikle tiltak som fremmer psykisk helse, sosial inkludering og trygge oppvekstmiljøer, med utgangspunkt i kunnskapsbasert praksis og tverrsektorielt samarbeid.
Hvem	KS, Kommunene og Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025 og løpende

1.2.4 Styrke grunnskoler og videregående skoler i deres oppdrag med folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolehverdagen

Hvorfor og hvordan	Både grunnskoler og videregående skoler i Østfold har lang erfaring med temaer knyttet til folkehelse og livsmestring i skolen. Dette ble ytterligere aktualisert i LK20 (læreplanverket). Tiltaket innebærer samarbeid mellom skoler, kommuner og fylkeskommunen, også gjennom partnerskap for folkehelse i Østfold, og handler om erfaringsdeling og kompetanseheving, samt å skape ny kunnskap om hvordan skolene kan sette det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring inn i en større sammenheng i hele skolens virksomhet.

Hvem	Østfold fylkeskommune, kommunene, partnerskap for folkehelse i Østfold, statlige myndigheter, akademia, øvrige aktører
Tidsperiode	2025 og løpende

Strategi 1.3: Skape sosialt bærekraftige lokalsamfunn og trygge og gode bomiljø

Strategien innebærer å:

- Strategien må leses i sammenheng med strategi 3.16 i Areal og mobilitet
- jobbe aktivt med inkluderende lokalsamfunn hvor hele befolkningen opplever fellesskap og får bidratt med sine ressurser
- jobbe helhetlig med fysiske og sosiale faktorer i lokalsamfunnsutviklingen
- fremme samlokalisering, flerbruk og deling av lokaler
- ta vare på lokalsamfunnets kvaliteter og egenart
- ta vare på ressurser og kvaliteter fra naturen
- ta i bruk innbyggermedvirkning i lokalsamfunnsutvikling
- bidra til mer trygghet gjennom utforming og aktiv bruk av uteområder
- sikre muligheten for likeverdig deltakelse gjennom universell utforming
- bidra til at alle har en bolig og et godt bomiljø uavhengig av eieform og sosioøkonomisk bakgrunn
- stimulere til nye sosiale boformer og deleløsninger som fremmer samvær
- bruke arkitektur, kunst og kulturmiljøer i utvikling av nærområder (fra AM)

1.3.1/3.16.1 Etablere en arena for å samarbeide på tvers av fag og forvaltningsnivå for å skape gode og bærekraftige lokalsamfunn

Hvorfor og hvordan	Tiltaket innebærer at fylkeskommunen etablerer en arena for erfaringsutveksling, kompetanseheving og nettverksbygging for å bidra til gode og bærekraftige lokalsamfunn. Arenaen kan benyttes for å gjennomføre flere tiltak i de regionale planene gjennom at kommunene, fylkeskommunen og andre aktuelle aktører setter relevante temaer på agendaen. Det kan også bli aktuelt å opprette samarbeidsprosjekter innen ulike problemstillinger som krever økt, felles innsats. Temaer som skal vurderes i dette nettverket er bl.a.: • Utvikle og dele kompetanse og metoder for medvirkning og ressursmobilisering i lokalsamfunnsutvikling

	• Bruk av bystrategier, for å styrke sentrumsområdene es attraktivitet for etablering av virksomheter og handel. Bystrategiene skal se på konkrete, spesifikke utviklingsgrep som går ut over kommunens planlegging og oppgaver etter plan- og bygningsloven for å styrke sentrums attraktivitet for virksomheter og handel i by- stedsutviklingen. • Fremme bruken av sosiokulturelle stedsanalyser i planlegging gjennom veiledning og eksempler for å ivareta og utvikle den sosiale dimensjoner i arealplanleggingen • Formidle og dele kunnskap om krav og løsninger for universell utforming og tilgjengelighet til offentlige møteplasser. Samarbeid for å tilrettelegge offentlige bygg, arenaer og møteplasser og idretts- og friluftsområder, slik at de er tilgjengelige for hele befolkningen. Følge opp rapporten fra Viken fylkeskommune "Universell utforming i kommunal planlegging – utfordringer, prinsipper og tiltak" både i fylkeskommunens egen virksomhet og overfor andre offentlige virksomheter. Arbeidet kan ses i sammenheng med KS' kommunenettverk for universell utforming. • Etablering av låne- og deleordninger som fremmer barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter.
Hvem	Østfold fylkeskommune, Kommunene, Statsforvalteren, Husbanken, KS
Tidsperiode	2025 og løpende

1.3.2/3.16.2 Gjennomføre områdesatsing i levekårsutsatte områder og overføre lærdommer til andre kommuner, blant annet gjennom felles følgeevaluering

Hvorfor og hvordan	Tiltaket innebærer målrettet innsats for å utvikle og forbedre levekårene i utvalgte områder i Sarpsborg, Fredrikstad, Halden og Indre Østfold. Fylkeskommunene og de fire kommunene samarbeider om å engasjere en ekstern aktør til følgeevaluering, slik at erfaringene kan forstås og deles med andre kommuner. Tiltaket har stor grad av ekstern finansiering.
Hvem	**Fredrikstad, Sarpsborg, Halden og Indre Østfold kommuner,** Østfold fylkeskommune, Husbanken, Kommunal- og distriktsdepartementet, lokale aktører i de fire kommunene, akademia, øvrige kommuner i Østfold
Tidsperiode	2025-2029

1.3.3/3.16.3 Tilrettelegge for flerbruk av offentlige lokaler

Hvorfor og hvordan	Flere offentlige bygg, spesielt skoler og videregående skolene har potensiale for utvidet bruk. Hensikten er å skape flere møteplasser for barn og unge i nærmiljøene og styrke mulighetene for å utøve idrett, kunst og kultur, gjennom å åpne skolebygg på kveldstid. Ambisjonen om flerbruk bær være et premiss i arbeidet med kommunale og fylkes-kommunale eiendomsstrategier. Veilederen fra Viken fylkeskommune 7.9.2023 «Skolen som kulturarena» i planlegging av nye skolebygg, bør benyttes i planlegging av skolebygg.
Hvem	**Østfold fylkeskommune og kommunene**, brukergruppene og frivillige organisasjoner
Tidsperiode	2025-2028

1.3.4/3.16.4 Avklare regionale samarbeids- og dialogformer innen boligpolitikk

Hvorfor og hvordan	Kommunene legger rammene for boligbygging og bokvalitet gjennom arealplaner og utbyggingsavtaler, og er selv en aktiv boligeier gjennom sitt ansvar etter boligsosialloven. Med utgangspunkt i statlige føringer for boligpolitikken, Husbankens veilederrolle og virkemidler, samt kommunens egne boligplaner, bør det avklares hvordan kommunene kan støtte hverandre i utvikling og gjennomføring av en kommunal boligpolitikk. Aktuelle tema i et regionalt samarbeid kan bl.a. være erfaringsutveksling og utprøving av boligpolitiske virkemidler innen strategisk boligplanlegging og boligforvaltning, samt en felles strategisk dialog med utbyggere for å sikre en sosialt bærekraftig boligutvikling
Hvem	**Husbanken, fylkeskommunen og kommunene**, Statsforvalteren, KS
Tidsperiode	2025-2026

1.3.5/3.16.5 Bidra til å sikre at flest mulig møter et mangfold av kunst med høy kvalitet i offentlige bygg og på offentlige arenaer

Hvorfor og hvordan	Dele informasjon om behov og muligheter samt aktuelle tilskuddsordninger for kunst i offentlige rom, for å bidra til å utvikle samtidskunsten og gjøre den relevant i samfunns- og stedsutviklingen i fylket.
Hvem	**KORO**, Østfold fylkeskommune, kommunene

Tidsperiode	2025 og løpende

1.3.6/3.16.6 Gjennomføre eldreboligprogrammet i «Bo trygt hjemme»-reformen og se denne i sammenheng med kommunenes øvrige arbeid med boligpolitikk og stedsutvikling

Hvorfor og hvordan	Reformen «Bo trygt hjemme» er et samarbeid mellom 7 departementer. Reformen har som mål å bidra til at eldre kan bo trygt hjemme, og at behovet for helse- og omsorgstjenester blir utsatt gjennom bedre planlegging, forebygging og mer målrettede tjenester. Satsingen er tverrfaglig og har fire innsatsområder som i Østfold må ses i sammenheng med kommunenes øvrige arbeid innen samme tema: • levende lokalsamfunn • boligtilpassing og planlegging • kompetente og myndiggjorte medarbeidere • trygghet for brukere og støtte til pårørende
Hvem	**Statsforvalteren**, Husbanken, kommunene, KS, Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

1.3.7/3.20.4 Øke innbyggernes kunnskap om egenberedskap ved kriser

Hvorfor og hvordan	Vi lever i en stadig mer urolig verden – blant annet som følge av klimaendringer, krig og digitale trusler. Selv om det meste fungerer som det skal i Norge, må vi være forberedt på at ekstremvær, pandemier, ulykker, sabotasje og i verste fall krigshandlinger kan ramme oss. Å være forberedt vil bidra til å opprettholde livskvaliteten i en krisesituasjon.Handlingen går ut på å spre kunnskap om Statens kampanje «sikker hverdag». Alle er en del av Totalforsvaret og egenberedskap handler om hvordan du best kan ta vare på deg og dine. Dersom du kan klare deg i en uke med mat og vann fra eget beredskapslager i en krise, vil det gjøre en stor forskjell. Da bidrar du til at de som trenger det mest, får først hjelp i en krisesituasjon. Tiltaket er det samme som tiltak 3.20.4 i plan for Areal og mobilitet.
Hvem	**Statsforvalteren**, kommunene, Østfold fylkeskommune, frivillige organisasjoner
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 1.4: Fremme grønn omstilling og klima- og miljøvennlige liv for alle

Strategien innebærer å:

- gi innbyggerne bedre forutsetninger for å kunne å velge klima- og miljøvennlig
- bidra til at fordeler og ulemper ved grønn omstilling fordeles rettferdig
- øke bruken av klima- og miljøvennlige varer og tjenester
- tilrettelegge for å dyrke, dele, låne, reparere og gjenbruke
- synliggjøre og øke lokale fritidstilbud og aktiviteter
- stimulere til mer klimavennlige reisevaner og transport
- legge til rette for et bærekraftige matsystem og redusere matsvinn

1.4.1 Målrettet rådgivning for klimasmarte valg i befolkningen

Hvorfor og hvordan	Den enkelte innbyggers valg og handlinger har stor betydning for klima og miljø. Rådgivning og tips innen bærekraftig transport, energibruk og forbruk både fra offentlige aktører og frivillige organisasjoner kan bidra til at den enkelte tar mer bærekraftige valg i hverdagen.
Hvem	**Klima Østfold (Østfold fylkeskommune og kommunene)**, frivillige organisasjoner
Tidsperiode	2025-2028

1.4.2/2.8.3 Styrke samarbeidet om sirkulær ressursbruk

Tiltaket er det samme som tiltak 2.8.3 i plan for Kompetanse og verdiskaping

1.4.3/3.22.3 Etablere delingsløsninger for mobilitet

Tiltaket er det samme som tiltak 3.22.3 i plan for Areal og mobilitet.

Tema: Deltakelse

Strategi 1.5: Et mer inkluderende arbeidsliv for økt livskvalitet og bedre levekår

Strategien innebærer å:

- Strategien må leses i sammenheng med strategi 2.5 i regional plan for Kompetanse og verdiskaping
- tilrettelegge for varierte arbeidsplasser og fleksible ordninger som tar hensyn til mennesker med ulik helse og arbeidskapasitet
- øke kompetanse og motivasjon for å rekruttere bredere og se inkludering og mangfold som en ressurs i egen virksomhet
- sørge for at lokaler, utstyr, aktiviteter og informasjon er universelt utformet
- legge til rette for regionalt samarbeid og erfaringsdeling om integrering av innvandrerbefolkningen i arbeidslivet
- forsterke samarbeidet om kvalifisering og fullføring av videregående opplæring for ungdom og voksne
- motarbeide diskriminering i arbeidslivet

1.5.1/2.5.1 Samarbeidsprogram for mindre utenforskap i utdanning og arbeidsliv i Østfold – «Krafttak Østfold»

Tiltaket er det samme som tiltak 2.5.1 i plan for Kompetanse og verdiskaping

1.5.2/2.5.2 Samordne arbeidet med å øke sysselsettingen av grupper som er utsatt for ekskludering fra arbeidsmarkedet

Tiltaket er det samme som tiltak 2.5.2 i plan for Kompetanse og verdiskaping

Strategi 1.6: Økt representasjon og bredere deltakelse i demokratiske prosesser og beslutninger

Strategien innebærer å:

- bidra til aktiv og mer mangfoldig rekruttering til aktiviteter, verv og stillinger
- øke valgdeltakelsen og jobbe aktivt for at politiske styrer og verv skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen
- sørge for at barn og ungdom får større innflytelse på samfunnsutviklingen gjennom medvirkning
- bruke medvirkning for å utvikle tilbud og tjenester som inkluderer en større del av befolkningen og får frem minoritetsstemmer
- heve kompetansen om mangfoldet i befolkningen
- sikre alle likeverdig tilgang til informasjon og hindre digitalt utenforskap

1.6.1 Samarbeid om å øke engasjementet for lokaldemokratiene ved at flere bruker stemmeretten - Utrede muligheten for et regionalt prosjekt for økt valgdeltakelse

Hvorfor og hvordan	Tiltaket dreier seg om felles innsats for å styrke engasjementet rundt kommunal og regional politikk, spesielt innen unge og grupper som i dag er lite aktive. Felles innsats for økt valgdeltakelse og bredere rekruttering til politiske verv er sentralt i et slikt samarbeid.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, KS og kommunene**, de politiske partiene i Østfold, Valgdirektoratet, frivillige organisasjoner
Tidsperiode	2026-2027

1.6.2/3.6.6 Styrke forståelsen av dagens samfunnsforhold ved økt involvering i formidling av historie og lokalkunnskap

Hvorfor og hvordan	Kunnskap setter oss i stand til å ta informerte veivalg. Det er behov for å belyse utfordringer og muligheter som mennesker har stått overfor i tidligere tider, og vise hvilke erfaringer som ligger i historiske hendelser. Ved å involvere flere befolkningsgrupper (aldersmessig, sosialt og kulturelt) i formidlingen av historien, kan denne kunnskapen gjøres mer relevant for dagens utfordringer og spres til flere. Formidling av nye innbyggeres historie og kultur er en del av dette.

	Ulike formidlingsformer og effekten av disse på Østfolds strategier for inkludering/deltakelse bør være gjenstand for forskning og evaluering gjennom Østfoldmuseenes forskningskompetanse. Tiltaket er det samme som tiltak 3.6.x i plan for Areal og mobilitet
Hvem	Østfoldmuseene, Fylkesbiblioteket og folkebibliotekene/kommunene
Tidsperiode	2025-2027

1.6.3 Dele kunnskap og erfaringer med systematisk arbeid for demokratiutvikling og inkludering, og forebygging av utenforskap og radikalisering.

Hvorfor og hvordan	Gjennomføre prosjektet FoRaD (Forebygging av radikalisering) for å styrke fylkeskommunens, kommunenes og andre relevante aktørers kompetanse og kapasitet til å arbeide systematisk med inkludering og styrking av demokratikompetanse hos ungdom, samt forebygging av utenforskap og radikalisering. Prosjektet gjennomføres i Fredrikstad kommune og lærdommene spres til samtlige kommuner i fylket.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, Fredrikstad kommune**, øvrige kommuner, RVTS, Politiet, Dialogforum Østfold, Al Huda moské, Høyskolen i Østfold
Tidsperiode	2024-2027

1.6.4 Utrede muligheten for systematisk kompetanseheving for økt flerkulturell forståelse og mangfold i offentlig og frivillig sektor

Hvorfor og hvordan	Vurdere muligheten for å utvikle et kompetansetilbud og dele kompetanse til ansatte i offentlig sektor og frivillige organisasjoner i Østfold. Hensikten er å utvikle økt kulturell kompetanse for et inkluderende og flerkulturelt samfunn. Dette kan bidra til å: • Øke forutsetningen for å gi likeverdige tjenester til brukere med innvandrerbakgrunn. • Være god leder/kollega i forhold til medarbeidere med ulik kulturbakgrunn. • Heve lederkompetanse for økt rekruttering av mennesker med innvandrerbakgrunn.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Høyskolen i Østfold og IMDI, Kommunene, KS, øvrige akademiske fagmiljøer, Voksenopplæringsforbundet, paraplyorganisasjoner innen frivilligheten

Tidsperiode	2026-2028

Strategi 1.7: Styrke mangfold og deltakelse i frivillig aktivitet

Strategien innebærer å:

- finne nye rekrutteringsmetoder og sikre bedre tilrettelegging av aktiviteter i samarbeid mellom frivilligheten og det offentlige for å få større deltakelse og mangfold
- utvikle aktiviteter sammen med målgrupper som i liten grad deltar
- innrette tilskuddsordninger og partnerskapsavtaler som styrker mangfoldet i frivilligheten
- bidra til at kostnader ikke blir et hinder for å delta og engasjere seg i frivillighet
- jobbe for bedre samordning av nasjonale, fylkeskommunale og kommunale rammebetingelser som berører frivillige organisasjoner
- fremme samlokalisering, flerbruk og deling av lokaler

1.7.1 Gjennomgang av fylkeskommunens tilskuddsordninger innen kultur, idrett og frivillighet for å sikre at de ivaretar mål og strategier i de regionale planene

Hvorfor og hvordan	Fylkeskommunale tilskudd er viktige for mange aktører innen kultur, idrett og frivillighet, både gjennom direkte tilskudd og tilskudd til/via kommunene. Tilskuddene har ulik innretning og ulike formål. Det er behov for en gjennomgang og ev. justering for å sikre at midlene virker i tråd med strategiene i de nye regionale planene.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene og andre mottakere av fylkeskommunale tilskudd
Tidsperiode	2026

1.7.2 Samarbeid om å utvikle tiltak for å hindre digitalt utenforskap i prioriterte grupper

Hvorfor og hvordan	Det etableres et samarbeid for å avklare viktige målgrupper – grupper med stor grad av digitalt utenforskap eller potensiale for dette. Videre bør det utvikles og gjennomføres relevante tiltak som bidrar til økt digital kunnskap og redusert utenforskap, spesielt for de utvalgte målgruppene.

Hvem	**Fylkesbiblioteket** i samarbeid med kommunene (bibliotekene), NAV, høgskolen, frivillighetssentraler og andre relevante frivillige organisasjoner, og private tilbydere av utdanning
Tidsperiode	2026

1.7.3 Gjennomføre erfaringsutveksling om kommunenes arbeid med kommunal frivillighetspolitikk/-strategi

Hvorfor og hvordan	KS og Frivillighet Norge har siden 2013 (fornyet i 2023) hatt en samarbeidsplattform. Formålet med plattformen er å bidra til å bevare og videreutvikle den nordiske Frivillighetstradisjonen med en selvstendig frivillig sektor. Plattformen inneholder verdier/prinsipper, rammevilkår og tiltak som bidrar til å styrke relasjonen mellom frivillig og kommunal sektor. Plattformen anbefaler at kommunene bør utvikle og iverksette en helhetlig frivillighetspolitikk. For Østfolds del bør slike strategier fokusere på økt deltakelse, særlig innen grupper som i dag står utenfor. Det bør etableres et faglig nettverk for kommuner som vil utarbeide frivillighetspolitikk/-strategi. Bruk av mangfoldsplakaten fra Frivillig Norge må vurderes i dette arbeidet.
Hvem	**Østfold fylkeskommune og KS**, Kommunene, Frivillighet Norge, frivillige organisasjoner
Tidsperiode	2027

Strategi 1.8: Sikre alle tilgang til å skape, utøve, oppleve og delta gjennom et bredt spekter av kulturuttrykk

Strategien innebærer å:

- legge til rette for produksjon og formidling av kunst og kultur på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå
- styrke den formelle uavhengigheten til kunst- og kulturinstitusjonene og dermed den kunstneriske ytringsfriheten
- legge til rette for at kunst og kultur kan ytres og oppleves også av målgrupper som i liten grad deltar i dag
- jobbe aktivt og målrettet for at kunst- og kulturarenaer blir universelt utformet
- sikre at alle kan være med på å definere hva som er viktig kultarv og oppleve eierskap til denne
- bidra til at økonomi ikke blir et hinder for deltakelse
- videreutvikle bibliotekene, museene og andre kulturinstitusjoners rolle som møteplasser og arena for samfunnsforståelse

- styrke samarbeidet mellom ulike kunst- og kulturaktører, og mellom profesjonelle og frivillige
- sikre et mangfold av kunst av høy kvalitet i offentlige bygg og på offentlige arenaer

1.8.1 «Kulturløft Østfold» - Utvikle et styrket og strukturert samarbeid mellom kulturinstitusjonene, fylkeskommunen og kommunene

Hvorfor og hvordan	Se på muligheter for å strukturere og styrke samarbeidet innen kulturlivet, med hensikt å • øke deltakelse og inkludering • og styrke rammebetingelser for kultur i Østfold • sikre rammebetingelsene for de profesjonelle kulturinstitusjonene i fylket • drive bransje- og kompetanseutvikling • etablere programmer for talentutvikling og fordypning for ungdom Østfolds skapende virksomheter har nedslagsfelt både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Som ledende sterke kunst og kulturinstitusjoner i fylket er Galleri F15 og kunstbiennalen Momentum sammen med Det Norske blåseensemblet, Østfold internasjonale teater, Østfold kunstsenter, Opera Østfold og Litteraturhuset i Fredrikstad eksempler på aktører som har tilført fylket et mangfold av uttrykk og stemmer på et høyt profesjonelt nivå.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, de regionale kulturinstitusjonene, kommunene, KS (nasjonalt nettverk) frivillige organisasjoner (samarbeidspartnerne må defineres nærmere før oppstart)
Tidsperiode	2026-2028

1.8.2 Utrede muligheten for å styrke samarbeidet mellom profesjonelle kulturinstitusjoner, frivilligheten og unge talenter

Hvorfor og hvordan	Dette tiltaket dreier seg om å finne samarbeidspartnere og finansieringsmuligheter som sikrer et gjensidig utbytte for kulturaktørene og det frivillige, og styrker samarbeidet mellom profesjonelle miljøer og unge talenter som bidrar til økt deltakelse og mulighet til fordypning.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, partene i «Kulturløft Østfold», andre kulturaktører og frivillige organisasjoner.
Tidsperiode	2027

1.8.3 Videreutvikle fordelingen av statlige spillemidler til å utvikle fylkets kulturarenaer under: Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg – sikre at ordningen praktiseres i tråd med regionale mål og strategier	
Hvorfor og hvordan	Tilskuddet er en del av spillemidlene fra Kultur- og likestillingsdepartementet under Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg. Målet med tilskuddsordningen er å skape gode kulturelle møteplasser. Dette gjøres gjennom å bidra til utvikling av ulike lokaler og bygninger som skal gi rom for variert kulturell virksomhet i lokalmiljøet og i regionen. Det er opp til fylkeskommunene selv å bestemme lokale og regionale prioriteringer for tilskudd til kulturarenaer i sitt fylke, under forutsetning av at de nasjonale retningslinjene følges. Praktiseringen av ordningen må, innenfor statens rammer, være i tråd med regionale mål og strategier. Arenaer hvor barn og unge skal oppleve og delta i kunst og kulturaktiviteter prioriteres.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene og øvrige aktører som benytter ordningen
Tidsperiode	2025 og løpende

1.8.4/3.22.4 Markedsføre kollektivtilbudet i forbindelse med store arrangementer i Østfold Tiltaket er det samme som tiltak 3.22.4 i plan for Areal og mobilitet

Strategi 1.9: Skape kultur for økt fysisk aktivitet i hverdagen

Strategien innebærer å:

- Strategien må leses i sammenheng med strategi 3.7 i Areal og mobilitet
- redusere fysiske, sosiale og økonomiske barrierer for deltagelse i både organisert og egenorganisert fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv
- redusere kostnader og forbruk knyttet til idretts- og friluftslivsaktiviteter, gjennom låneordninger, fleksible løsninger og holdningsendringer
- øke bredden i deltakelse gjennom målrettet rekruttering og medvirkning blant barn og unge og grupper som deltar mindre
- stimulere og motivere til mer aktive reisevaner i hverdagen
- ruste opp og etablere universelt utformede tur- og aktivitetsområder og idrettsanlegg
- tilrettelegge for et variert aktivitetstilbud i nærmiljøet, tilgjengelig for alle, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon
- fremme samlokalisering, flerbruk og deling av lokaler

1.9.1 Videreføre og utvikle gode kriterier og prioriteringer til å forvalte spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Hvorfor og hvordan	Kultur- og likestillingsdepartementet har det overordnede ansvaret for fordelingen av spillemidler til fylkene og fastsetter retningslinjer for bruken. Fylkeskommunene har ansvar for å fordele spillemidlene til lokale idrettsanlegg etter søknader fra kommuner og idrettslag. Fylkeskommunen prioriterer prosjekter basert regionale føringer og lokale behov og planer. Kriteriene må videreutvikles for å sikre at de ivaretar mål og strategier fra de regionale planene.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, kulturdepartementet og organisasjoner som mottar/søker spillemidler
Tidsperiode	2026 og løpende

1.9.2 Gjennomføre Krafttak for mangfold og inkludering i idretten

Hvorfor og hvordan	Regjeringens idrettsstrategi «Sterkere tilbake – en mer inkluderende idrett» har som mål å styrke det allerede pågående mangfolds- og inkluderingsarbeidet i idretten, bygge ny kunnskap og beste praksis, og gi arbeidet i norsk idrett et ekstraordinært løft. Østfold-idrettens oppfølging av satsingen må ses i sammenheng med utfordringsbildet i Østfold og andre aktørers arbeid med tilsvarende tema. Krafttaket skal prioritere områdene: • Arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse • Arbeid for deltaking blant personer med funksjonsnedsettelse (paraidrett) • Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling • Arbeid mot rasisme, diskriminering og hets Idrettsforbundets rammer for oppfølgingen er beskrevet her: Krafttak for mangfold og inkludering i idretten. Viken idrettskrets bør invitere andre samfunnsaktører med kunnskap om mangfold og inkludering med i sitt arbeid med dette temaet.
Hvem	**Viken idrettskrets,** idrettsrådene, idrettslag, Østfold fylkeskommune, kommunene
Tidsperiode	2025-2026

1.9.3 Talentutvikling unge utøvere	
Hvorfor og hvordan	Øke kompetansen til morgendagens toppidrettsutøvere, samt deres trenere, ledere og miljøer og tilrettelegge for at morgendagens utøvere får et helhetlig trenings- og utdanningstilbud. Toppidrettsutøver er viktige rollemodeller for deltakelse i breddeidretten.
Hvem	Olympiatoppen Østlandet, idrettskretsen, Østfold fylkeskommune, utdanningsinstitusjoner og kommunene
Tidsperiode	Løpende

Regional plan Kompetanse og verdiskaping

Tema: Arbeid, inkludering og kompetanse

Strategi 2.1: Samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse

Strategien innebærer å:

- sikre god tilgang til informasjon om lokale og regionale arbeidsmarkedsforhold og kartlegge kompetansebehovet på kort og lang sikt
- legge til rette for samordning og forpliktende samarbeid mellom kompetanseaktørene, forvaltning, forskningsmiljøer og arbeidslivets parter
- dimensjonere utdanningstilbudet i tråd med arbeidslivets og samfunnets behov
- løpende utvikle innholdet og relevansen i fagtilbudet i utdanningen for å svare ut endrede behov
- sikre god og samordnet karriereveiledning om utdannings- og yrkesvalg på alle arenaer

2.1.1 Kartlegge kompetansebehovet på kort og lang sikt	
Hvorfor	På nasjonalt nivå vil Kompetansebehovsutvalget gi faglige vurderinger på Norges fremtidige kompetansebehov, både nasjonalt og regionalt. Kompetansereformutvalget skal utrede hvordan man kan tilrettelegge for omstilling og læring i arbeidslivet. Bedriftsundersøkelsen til NAV og NHOs kompetansebarometer gir oss også verdifull informasjon om fremtidige behov for arbeidskraft. Fylkeskommunene har også laget et felles indikatorsett for måling- og sammenlikning av kompetanse mellom de forskjellige fylkene. Indikatorsettet danner grunnlag for videre analyser, dialog og felles forståelse av regionenes kompetansestatus. (se https://utdanning.no/rki) Til tross for disse utredningene, vil det fortsatt være nødvendig å innhente mer kunnskap om de lokale kompetansebehovene i Østfold, samt hvilke kompetansebehov vi vil ha på lengre sikt. • Sammenstilling og produksjon av relevant statistikk i samarbeid med partene i arbeidslivet og NAV • Informasjonsdeling om kompetansebehovet i landet og i Østfold • Scenarioworkshops nasjonalt og lokalt
Hvem	Kompetanseforum Østfold, HK-dir, NAV Øst-Viken, Fagskolen, UH sektoren, ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE og partene i arbeidslivet, Nettverk for regional kompetansepolitikk
Tidsperiode	2025-2028

2.1.2 Legge til rette for samordning og forpliktende samarbeid mellom kompetanseaktørene, forvaltning, forskningsmiljøer og arbeidslivets parter

Hvorfor og hvordan	Samhandling på tvers sektorer og forvaltningsnivåer er nødvendig for å løse framtidens utfordringer. For å sikre at vi raskt fanger opp endringer må vi sikre at vi har arenaer hvor kunnskap deles og at det utvikles konkrete strategier for samarbeid på utvalgte fagområder. • Faste møter/samlinger via skoleeierne og næringslivet • Utvikle felles kunnskapsgrunnlag • Utvikle og gjennomføre konkrete strategier og satsninger for samarbeid på utvalgte fagområder (Kompetanseløftet 2025 og liknende)
Hvem	Kompetanseforum Østfold, Skoleeierne i kommunene, Østfold Fylkeskommune og stat, NHO Viken, LO, NAV Øst-Viken, Høgskolen i Østfold, Fagskolene i Østfold, Næringsforeningene i Østfold, Statsforvalter, KS
Tidsperiode	2025-2028

2.1.3 Utarbeide grunnlag for dimensjonering av utdanningstilbudet i tråd med arbeidslivets og samfunnets behov

Hvorfor og hvordan	For å sikre at vi utdanner befolkningen til det arbeidslivet trenger og sikre høy grad av sysselsetting, er det viktig at dimensjoneringen av antall elev – og studieplasser er riktig. For å oppnå det, må det være ha en tett og kontinuerlig dialog mellom arbeidslivets parter og næringslivet og utdanningsinstitusjonene. • Produksjon Sammenstilling av kunnskapsgrunnlag • Arena for dialog mellom utdanningsinstitusjonene, skoleeierne og arbeidslivet/næringslivet for bedre arbeidsdeling og sammenheng •
Hvem	**Kompetanseforum Østfold,** Høgskolen i Østfold, Fagskolene, Østfold Fylkeskommune, næringslivet KS og Yrkesopplæringsnemnda
Tidsperiode	2025-2028

2.1.4 Utvikle innholdet og relevansen i fagtilbudet i utdanningen for å svare ut endrede behov

Hvorfor og hvordan	Et tett samarbeid med næringslivet og andre relevante aktører sikrer at utdanningen er oppdatert og relevant for fremtidens arbeidsmarked. For å sikre at fagtilbudene er relevante bør man også ha fokus på generiske ferdigheter som kritisk tenkning, problemløsning, samarbeid, og digitale ferdigheter. Fagtilbudene bør anvende ny teknologi og digitale verktøy i undervisningen, og regelmessig evaluere fagtilbudet basert på tilbakemeldinger fra elever, studenter, lærere og arbeidslivet.. • Utvikle dialogarenaer og fagnettverk - møter/samlinger (Yrkesopplæringsnemnda, styrene til Høgskolen (Advisory Boards) og Fagskolen) • Samarbeid om produksjon av undervisningsmateriell og tilbud • Samlinger via Kompetanseforum Østfold • Bedriftsdagene • Bruk av tilskuddsordninger for veksling mellom skole og arbeidsliv (yrkesfaglærer 2) • Hospitering
Hvem	Kompetanseforum Østfold, Østfold Fylkeskommune, Yrkesopplæringsnemnda, Opplæringskontorene og Høgskolen i Østfold, Fagskolene i Viken Østfold, NHO, LO, KS, Statsforvalter
Tidsperiode	2025-2028

2.1.5/2.3.4/2.4.3 Samordne karriereveiledning om utdannings- og yrkesvalg på alle arenaer

Hvorfor og hvordan	Ved å gi nødvendig veiledning og støtte for å velge utdanning og karrierevei kan man bidra til høyere fullføringsgrad og tilfredshet med utdanningsvalg og minimere risikoen for at elever og studenter må bytte studieretning eller yrke senere. • styrke samarbeid mellom karrieresenteret, skolene, kommunene, NAV, kriminalomsorgen og næringslivet via Partnerskap for Karriereveiledning. • koordinere og samordne karriereveiledning på tvers av aldersgrupper og ivaretar de ulike brukergruppenes interesser og behov lokalt og regionalt • Utvikle en bedre og mer helhetlig karriereveiledning i et livslangt perspektiv

	• Tydeliggjøre roller og oppgaver mellom etater og samarbeidsparter på karriereveiledningsfeltet • Gjøre det enklere å finne fram i tilbudet om veiledning
Hvem har ansvar	Østfold fylkeskommune, karrieresenteret i Østfold, Skoleeierne, Kriminalomsorgen, Østfold Fylkeskommune, Partnerskap for karriereveiledning, NAV, Høgskolen, Fagskolene og andre tilbydere av utdanning og kompetanse
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.2: Styrke arbeidslivet som arena for kompetanseutvikling

Strategien innebærer å:

- Øke bevisstheten om behovet for kompetanseutvikling på arbeidsplassen
- Avklare og avdekke det konkrete kompetansebehovet i ulike bransjer (se strategi 2.1)
- Synliggjøre etter- og videreutdanningstilbudet i regionen
- Utvikle nye og arenaer for kompetanseutvikling

2.2.1 Informere om etter- og videreutdanningstilbudet og tilskuddsordninger	
Hvorfor og hvordan	Kunnskapen om etter- og videreutdanningstilbudet og hvilke tilskuddsordninger som er tilgjengelig er en barriere for kompetanseutvikling i små og mellomstore bedrifter i fylket. Det er behov for å samle og tilgjengeliggjøre informasjonen om både tilskuddsordninger og etter- og videreutdanningstilbud. • Synliggjøre det regionale etter- og videreutdanningstilbudet • Synliggjøre tilskuddsordninger
Hvem har ansvar	**Kompetanseforum Østfold**, NHO, LO, KS, HiØ, fagskolene, ØFK, Innovasjon Norge
Tidsperiode	2025-2028

2.2.2 Motivere til økt kompetanseutvikling

Hvorfor og hvordan	Kunnskap, motivasjon og kapasitet (tid og økonomi) er barrierer for kompetanseutviklingsplaner og strategisk HR-arbeid. Ved sidene av å tilgjengeliggjøre informasjon i HP1, må kunnskapen om hvorfor og hvordan man kan jobbe med strategisk med kompetanseutvikling økes • Informere om hvilke etter- og videreutdanningstilbud som finnes (se punktet over) • Informere om hvilke tilskuddsordninger som finnes • Vurdere mulige nye stipendordninger • Konferanser og samlinger for ledelse og HR
Hvem	Kompetanseforum Østfold og utdanningsinstitusjonene, NHO, LO, ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE, nærings og bransjeforeninger
Tidsperiode	2025-2028

2.2.3 Utvikle arenaer og tilbud for kompetanseutvikling i SMB

Hvorfor og hvordan	Små og mellomstore bedrifter har ofte lite kapasitet til strategisk kompetanseutvikling. Dette hindrer utvikling, omstillingsevne og konkurransekraft. Der den enkelte bedrift har for lite kapasitet til strategisk kompetanseutvikling og kunnskap om tilbud, er det behov for hjelp og støtte. Det er nødvendig å videreutvikle eksisterende arenaer og samtidig vurdere hvor og hvordan man kan utvikle og ta i bruk nye arenaer. Klynger, nettverk og næringsforeninger er eksempler på arenaer og aktører som kan brukes både for å nå enkeltaktørene, men også for å sikre at innholdet blir relevant og tilpasset en smalere og mindre målgruppe. • Innlede en dialog mellom SMB og kompetanstilbydere • avklare hindringer og barrierer for at de små og mellomstore bedriftene benytter seg av kompetanseutviklingstilbud • vurdere samarbeidsformer og organisering • etablere en eller to piloter for testing og læring.
Hvem	Østfold fylkeskommune, Kompetanseforum, **næringsklyngene**, høgskolen i Østfold, fagskolene, næringsforeninger
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.3: Fleksible og tilpassede kompetansetilbud for læring gjennom hele livet

Strategien innebærer å:

- legge til rette for alternative veier til formell kompetanse og rekvalifisering
- Styrke grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og IKT hos den voksne delen av befolkningen
- Sikre gode rådgivnings- og veiledningstjenester

2.3.1 Legge til rette for økt bruk av eksisterende ordninger og utvikle nye modeller for å oppnå formell kompetanse

Hvorfor og hvordan	Det er mange aktører som har viktige roller innenfor livslang læring. Samarbeid mellom disse aktørene er nødvendig for å oppnå best mulig utnyttelse av tilgjengelige ressurser og virkemidler. • Bidra til å videreutvikle kompetansen i NAV. Vgo, Høgskolen og fagskolene. Kriminalomsorgen, flyktningetjenesten. Eksempel på et slikt tiltak er "Menn i helse". • Gjøre de ulike tiltakene mer kjent for aktuelle brukere. • Utvikle videreutdanninger på fagskole og høgskolenivå.
Hvem	Østfold fylkeskommune og NAV, næringslivet og høgskolen i Østfold og fagskolene
Tidsperiode	2025-2029 Må avklares i forhold til det enkelte tiltak i samarbeid med aktørene

2.3.2 Styrke samarbeidet mellom arbeidslivet og opplæringstjenesten for å bruke arbeidsplassen som arena for norskopplæring

Hvorfor og hvordan	Arbeidsplassen er en god arena for norskopplæring, utvikling av ferdigheter og faglig kompetanse. Tilbud som ikke gis ved en etablert utdanningsinstitusjon kan skje på arbeidsplassen, på lokalt opprettede studiesentre, hjemme, eller organisert som samlinger i kombinasjon med individuelt arbeid. Flyktninger og innvandrere har et særlig behov for kompetanseutvikling. I første rekke har mange behov for norskopplæring, men mange har også arbeidslivserfaring og utdanning fra hjemlandet som kan anerkjennes, og bygges videre på til formell

	kompetanse. Arbeidsplassen er en god arena for norskopplæring og utvikling av faglig kompetanse
Hvem har ansvar	**Østfold fylkeskommune**, NAV, høgskolen i Østfold, tiltaksleverandører, frivilligheten, arbeidsgiver og arbeidstaker organisasjonene
Tidsperiode	2025-2028

2.3.3 Øke bruken av ordningen realkompetansevurdering og rekvalifisering

Hvorfor og hvordan	Tilbud som ikke gis ved en etablert utdanningsinstitusjon kan skje på arbeidsplassen, på lokalt opprettede studiesentre, hjemme, eller organisert som samlinger i kombinasjon med individuelt arbeid. Mange har begynt på en utdanning som ikke er fullført, andre har tatt en utdanning som det ikke er behov for, eller tatt en utdanning i utlandet som ikke er godkjent i Norge. Noen av disse er i arbeid, mens andre står utenfor både utdanning og arbeidsliv. Uansett hva som er årsaken til at kompetansen er mangelfull eller irrelevant, er det viktig å anerkjenne den kompetansen den enkelte faktisk har opparbeidet seg gjennom tidligere eller nåværende arbeid eller utdanning. Gjennom rekvalifisering og gjennom å ta i bruk realkompetanse vurdering kan veien til en ny formell kompetanse bli enklere å nå. - Informasjon om muligheter og rettigheter til rekvalifisering. - bruke retten til rekvalifisering ved å utnytte nye muligheter med modulbasert opplæring for voksne og ordningen realkompetansevurdering som ledd i rekvalifisering -benytte lærere også ute i bedriftene som en del av opplæringen.
Hvem	Østfold fylkeskommune, høgskolen i Østfold, NAV , tiltaksleverandører, frivilligheten, arbeidsgiver og arbeidstaker organisasjonene.
Tidsperiode	2025-2028

2.3.4/2.1.5/2.4.3 Samordne karriereveiledning om utdannings- og yrkesvalg på alle arenaer

Strategi 2.4: Økt andel elever og studenter som fullfører og består utdanning

Strategien innebærer å:

- følge opp elever, lærlinger og studenter systematisk
- sikre et inkluderende læringsmiljø
- sikre opplæring av høy kvalitet på alle læringsarenaer
- styrke helheten i opplæringsløpet
- videreutvikle og styrke karriereveiledning om utdannings- og yrkesvalg

2.4.1 Utvikling og samordning av arbeidet med systematisk oppfølging av elever, lærlinger og studenter	
Hvorfor og hvordan	Systematisk oppfølging bidrar til bedre struktur og best mulig utbytte av opplæringen for den enkelte. Skolene bruker datagrunnlag og forskningsbasert kunnskap i arbeidet med å sikre god faglig og sosial læring for alle elever/lærlinger*/studenter. Et godt skole- og læringsmiljø og opplæring av høy kvalitet er grunnleggende forutsetninger for god læring. Hvordan den enkelte har lyktes på foregående nivå er avgjørende for neste nivå. Elever som lykkes med de første skoleårene og som har normal progresjon i lesing, skriving og regning har større sannsynlighet for å fullføre videregående opplæring på normert tid. Derfor er tidlig innsats viktig. • Det opprettes arena(er) og strukturer for samordning av oppfølgingen knyttet til overganger • Arena for erfaringsutveksling, drøfting av kunnskapsgrunnlag og metodeutvikling
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Skoleeiere i kommuner, fagskolene i Østfold og Høgskolen i Østfold NAV, PPT, OT, Universitets- og Høgskolemiljøer, Lærebedrifter og samarbeidsorgan for lærebedrifter
Tidsperiode	2025-2028

2.4.2 Tiltakspakke for å sikre gode overganger og styrk helheten i opplæringsløpet	
Hvorfor og hvordan	Alle overganger, helt fra barnehage til arbeidsliv, er sårbare. Derfor er det viktig med helhetlige og koordinerte tiltak i hele utdanningsløpet. For å sikre gode overganger må samarbeidet mellom de ulike aktørene styrkes (skole, skoleeier, støttetjenester, kommune og lærebedrifter). I dette ligger at laget rundt ungdommene styrkes i samarbeid med interne støttetjenester, kommunene, lærebedrifter og samarbeidsorgan for lærebedrifter Frafallet fra videregående skole er størst blant de som ikke får læreplass. Faget «Yrkesfaglig fordypning» anses å være det viktigste faget for å få kontakt med arbeidslivet og for å få læreplass. Dette og tilsvarende tiltak må utvikles og styrkes. Tiltakspakken består av følgende deler; • **Samarbeid i overgangen fra ungdomsskole til videregående** • **Veiledning, støtte og oppfølging i overgang til og gjennomføring av læretiden** • **Etablere flere læreplasser og praksisplasser** • **Samarbeid om elever utenfor opplæring** • **Sikre arbeidslivsrelevans i opplæringen og utdanningen**
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, fagskole, UH-miljøer, HK-dir, Udir, NAV, lærebedrifter og samarbeidsorgan for lærebedrifter, næringsliv/arbeidsliv, PPT, OT
Tidsperiode	2025-2028

2.4.3/2.3.5/2.1.5 Samordne karriereveiledning om utdannings- og yrkesvalg på alle arenaer

Strategi 2.5: Inkludering av hele arbeidsstyrken

Strategien innebærer å:

Strategien må leses i sammenheng med Regional plan for økt livskvalitet, deltagelse og likeverd – strategi 2.1:

- samordne innsatsen for å øke inkluderingen i arbeidslivet

- utvikle lederkompetanse og organisasjonskulturer som fremmer inkludering
- legge til rette for at flere eldre kan stå i arbeid lenger
- øke sysselsetting av grupper som ellers kan være utsatt for ekskludering fra arbeidsmarkedet
- tilby skreddersøm og tett oppfølging av den enkelte i tråd med fullføringsreformen
- samkjøre individuelle karriereplaner på tvers av myndighetsnivåer og roller
- utvikle, samle og oppdatere et mer detaljert kunnskapsgrunnlag for å avgrense ulike målgrupper
- styrke entreprenørskapskompetansen og mulighetene til å skape sin egen arbeidsplass

2.5.1/1.5.1 Samarbeidsprogram for å redusere utenforskap i utdanning og arbeidsliv i Østfold – «Krafttak Østfold»	
Hvorfor og hvordan	Utenforskap i utdanning og arbeidsliv er en stor utfordring i Østfoldsamfunnet. Mange aktører gjennomfører tiltak for å motarbeide dette. Dette er både enkeltstående tiltak og samarbeidstiltak på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Det er krevende å få et helhetlig bilde av denne innsatsen og å vurdere effekten av den. Det er behov for en strukturert, samordnet og nytenkende innsats, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer i Østfold for å forbygge utenforskap og øke deltakelsen i arbeidslivet. Fylkeskommunen vurderer å ta et større initiativ for å bidra til dette, men en slik satsing vil kreve aktive samarbeidsparter og bruk av ressurser. Ideen om et samarbeidsprogram baserer seg på følgende to forhold: 1. Det er behov for langsiktig innsats for å: a. avdekke og endre strukturelle forhold som begrenser mulighetene til å håndtere utfordringene i Østfold b. arbeide systematisk og kunnskapsbasert for å redusere årsakene til utenforskap 2. Det er samtidig behov for en samordnet innsats på kort sikt for å støtte unge og hindre at de faller utenfor utdanning og arbeidsliv, f.eks. gjennom utvalgte og koordinerte (pilot-) prosjekter/ tiltak – nye, eller tiltak som allerede er i gang. Tiltaket er det samme som tiltak 1.5.1 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd.
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** NAV, KS, kommunene, Statsforvalteren, Helse Sør-Øst/Sykehuset Østfold, Høgskolen i Østfold, LO og NHO regionalt.
Tidsperiode	2025-2028

2.5.2/1.5.2 Samordne arbeidet med å øke sysselsettingen av grupper som er utsatt for ekskludering fra arbeidsmarkedet

Hvorfor og hvordan	Andelen innbyggere i og utenfor arbeid varierer i de ulike delene av fylket. Kjønn, alder, helse, funksjonsnedsettelse, kulturell bakgrunn og utdanningsnivå har betydning for deltakelse i arbeidslivet. • Legge til rette for at flere eldre kan stå i arbeid lenger • videreutvikle kvalifiseringstilbud med språkopplæring og oppfølging til ordinær jobb • For bedre samordning og erfaringsutveksling bør deltakelse i nettverk som KSs-nettverk for flyktninger i jobb vurderes • Effektivisere prosessen/rutinene for kvalifisering av utenlandsk arbeidskraft og godkjenning av utdanning tatt i utlandet • Styrke karriereveiledningen rettet mot grupper som er utsatt for ekskludering fra arbeidslivet • Tilby skreddersøm og tett oppfølging av den enkelte i tråd med fullføringsreformen
Hvem	NAV, Statsforvalteren, partene i arbeidslivet, kommunene, Kompetanseforum Østfold, frivilligheten, KS og Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

2.5.3 Utvikle lederkompetanse og organisasjonskulturer som fremmer inkludering

Hvorfor og hvordan	Lederkompetansen utfordres når ulike kompetanser og personer er nødvendige for å løse stadig mer komplekse oppgaver. Dette kan også innebære samarbeid eller ansettelse av personer fra andre kulturer eller folk med ulike forutsetninger for å delta fullt ut i arbeidslivet selv om de har relevant kompetanse. Dette kan utfordre både lederne og måten man organiserer arbeidet på. Utvikling av mangfoldledelse vil fremme anerkjennelsen og implementeringen av mangfold. Mangfold kan være relatert til alder, sosial og nasjonal bakgrunn, kjønn, seksuell orientering og fysisk og mental kapasitet så vel som religiøs overbevisning. Mangfold er en positiv kilde til kreativitet og innovasjon som kan fremme en mulig utvikling og bli en konkurransefordel. - Avklare behov for kompetanseutvikling innen temaet - - Informasjons- og opplæringsmateriell i inkluderingskompetanse i arbeidslivet - Mobilisere og rekruttere bedrifter og arbeidsgivere til gjennomføring
Hvem har ansvar	Kompetanseforum Østfold, NAV, HiØ, Fagskolene, partene i arbeidslivet
Tidsperiode	2025-2028

Tema 2: Grønn og rettferdig verdiskaping

Strategi 2.6: Sikre næringslivet tilgang til grønn og fornybar energi

Strategien innebærer å:

- fase ut fossile energikilder
- bruke tilgjengelig energi mer effektivt
- øke produksjon av fornybar energi
- bygge ut infrastruktur for fornybar energi
- Samordning av offentlig sektor og energiaktører på regionalt nivå

2.6.1 /3.9.1 Styrke den regionale samordningen, veiledningen og pådriverrollen i energispørsmål	
Hvorfor og hvordan	Det er behov for å bygge opp kompetanse og samle ressurser innen «grønn energi», knyttet til følgende roller og oppgaver: ○ Veiledning av kommuner i energirelaterte saker og temaer, blant annet om konsesjonssaker og utbyggingsprosjekter av fornybar energi. ○ Koordinere ulike energiaktører med mål om et effektivt energisystem på tvers av energikilder og -bærere, samt utnytte mulighetene for fleksibel energibruk. ○ Være en pådriver for god og effektiv utbygging og utnyttelse av strømnett og annen energiinfrastruktur ○ Utvikle og søke prosjekter med formål om økt bruk- og produksjon av fornybar energi, samt effektiv energiutnyttelse (eks energieffektivisering, fjernvarme m.m.) ○ Spre kompetanse og kunnskap om energiutfordringer og -løsninger. En del av tiltaket er å vurdere organisering og finansiering. Et alternativ som bør vurderes er etablering av et regionalt energikontor i Østfold, etter mønster av Innlandet og den svenske modellen.
Hvem har ansvar	Østfold fylkeskommune og Klima Østfold, Kommunene, Klimapartnere, Partnerskapet for næringsutvikling, Kraftløftet, FEDARENE, KS, Kraftfylka, energiaktører, industriaktører, Ungt Entreprenørskap, Kompetanseforum Østfold, Den Kulturelle Skolesekken, Inspiria, frivillige organisasjoner m. flere

Tidsperiode	2025-2028

2.6.2/3.9.2 Legge til rette for økt strømproduksjon

Hvorfor og hvordan	Tilrettelegge for energiproduksjon og tilhørende infrastruktur på egnede arealer, blant annet gjennom: - utpeking av og veiledning til etablering av regionale næringsområder - effektive plan- og konsesjonsprosesser -kartlegging av grå arealer egnet for energiproduksjon
Hvem	Østfold fylkeskommune og kommunene, Klima Østfold, Energiaktører, frivillige organisasjoner, kompetansemiljøer, grunneiere og industriaktører
Tidsperiode	2025-2028

2.6.3/3.9.3 Samordne behov og regionale prioriteringer for effektiv og rask utbygging av energiinfrastruktur

Hvorfor og hvordan	Kapasitetsutfordringer i nettinfrastruktur hindrer omstilling, utvikling og nyetableringer i fylket. For å sikre raskest mulig utbygging der det haster mest, og samtidig sikre samfunnsmessig effekt av investeringene, samordnes de regionale prioriteringene gjennom utpekte områder og prinsipper for prioritering -kartlegging av nåværende og fremtidig behov for energi og nettilgang på de regionale næringsområdene -det etableres en dialog/arena for dialog mellom lokal og regional myndighet og netteier -sammensetning og organisering av dialog/arena avklares
Hvem	**Østfold fylkeskommune** og kommunene, Nettselskapene, Klima Østfold, Energi- og industriaktører
Tidsperiode	2025-2028

2.6.4/3.9.4 Samarbeid for økt utnyttelse av fossilfri og avfallsbasert energi

Hvorfor og hvordan	Produksjon og utnyttelse av energi vil frigjøre kapasitet i strømnettet og bidra til dekke energibehov i egen eller nærliggende virksomheter. • avdekke barrierer, samordne og iverksette tiltak for økt utbygging og bruk av fjernvarme. • tilrettelegger for økt produksjon og bruk av biogass gjennom deltakelse i partnerskap og bistå til realisering til produksjon og infrastruktur • Påvirkningsarbeid for å bevare dagens effektive energiutnyttelse fra nødvendig avfallsforbrenning • kartlegge side- og avfallsstrømmer for å fremme effektiv energi- og ressursutnyttelse, blant annet ved industrielle symbioser
Hvem	Østfold fylkeskommune og kommunene, Klima Østfold, Energiaktører, frivillige organisasjoner, kompetansemiljøer, grunneiere og industriaktører
Tidsperiode	2025-2028

2.6.5/3.9.5 Tilrettelegging for klima- og energiomstilling i industrien

Hvorfor og hvordan	Samarbeide med industrien for å fremme helhetlig og effektiv energi- og ressursutnyttelse: • Pådriver for å identifisere og igangsette konkrete tiltak i industrien, koordinere på tvers av industriaktører og bidra til kunnskapsdeling. • Fremme samarbeid mellom relevante aktører for å sikre fremdrift med karbonfangst og -lagring i Østfold. Prosjektet skal sørge for å tette kunnskapshull og mobilisere relevante aktører.
Hvem	**Østfold fylkeskommune og kommunene,** Klima Østfold, Klimapartnere, Industribedrifter, Partnerskapet for næringsutvikling, Kraftløftet, energiaktører, finansinstitusjoner og kompetansemiljøer, aktører innen avfallsforbrenning, industri, CCUS, andre relevante i verdikjeden
Tidsperiode	2025-2028

2.6.6/3.9.6 Energieffektivisering og -optimalisering

Hvorfor og hvordan	Fremme energieffektivisering og -optimaliseringstiltak gjennom blant annet rådgivning, kompetanseheving og kommunikasjonsarbeid mot ulike målgrupper. Formålet er at målgruppene både skal redusere og effektivisere energibruken, samt utnytte mulig fleksibilitet i forbruket.
Hvem	Kommunene, energiaktører, frivillige organisasjoner, finansinstitusjoner og kompetansemiljøer
Tidsperiode	2025 – 2028

2.6.7/3.9.7 Sikre rammevilkår for energiomstilling

Hvorfor og hvordan	Bedre nasjonale rammevilkår for å løse utfordringer knyttet til energiomstillingen.
Hvem har ansvar	Østfold fylkeskommune og kommunene, Klimapartnere, Kraftløftet Østfold, Partnerskapet for næringsutvikling, Klima Østfold, energiaktører
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.7: Koordinert planlegging for bærekraftige verdikjeder og bedre utnyttelse av ressurser

Strategien innebærer å:

- legge til rette for regionale næringsområder
- legge til rette for etablering av flere industrielle symbioser
- legge til rette for effektiv ressurs- og energiutnyttelse, redusert transportbehov og tilgang til kompetent arbeidskraft ved planlegging og etablering av næringsområder
- styrke bærekraftige verdikjeder og identifisere og tilrettelegge for etablering av nye virksomheter og utvikling av eksisterende virksomheter

2.7.1 Utvikle eksisterende og legge til rette for nye industrielle symbioser

Hvorfor og hvordan	Det bør legges til rette for samarbeid og etablering av flere industrielle symbioser. Et slikt samarbeid mellom beslektede virksomheter, i eller på tvers av verdikjeder, kan gi grunnlag for nye og grønne verdikjeder ved at bedrifter kan utnytte eksempelvis overskuddsvarme, rest-/sidestrømmer fra andre bedrifters produksjon i egne produksjonsprosesser og produkter. • Øke kjennskapen til og kunnskapen om aktuelle industrielle symbioser og sirkulære verdikjeder i Østfold • Identifisere 2-3 aktuelle industrielle symbioser og sirkulære verdikjeder som mulige nasjonale piloter • Mobilisere bedrifter innen utvalgte områdene til å ta del i nasjonale utlysninger rettet mot samfunnsoppdraget innen industrielle symbioser • Avklare hvordan eksisterende og nye industrielle symbioser kan utvikles ved å kartlegge barrierer, utfordringer og muligheter • Vurdere om virkemidler er tilpasset utvikling av industrielle symbioser og foreslå endringer (finansielle, midler til samspill og samarbeid, midler til kompetanseutvikling) • Avklare rammer og bidra til effektive offentlige beslutnings- og planprosesser
Hvem	Østfold fylkeskommune, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, NCCE, NORSUS, kommuner, næringslivet, næringsforeninger, Statsforvalter m.fl.
Tidsperiode	2025-2028

2.7.2 Utvikle regionale næringsområder, infrastruktur og rammer for industrielle symbioser og sirkulære verdikjeder

Hvorfor og hvordan	Det må legges til rette for utviklingen av en effektiv og grønn infrastruktur. En bevisst lokalisering på egnede arealer og tilgang til kritisk infrastruktur er viktige virkemidler for å nå mål om bærekraftig produksjon og forbruk, grønn omstilling og utnyttelse av ressurser. Dette handler bl.a. om energitilgang, digital infrastruktur, infrastruktur for grønn transport, testinfrastruktur/ testfasiliteter og øvrig fysisk infrastruktur for industriell symbiose knyttet til de respektive industrisatsingene. • Støtte og veilede i utviklingen av regionale næringsområder • Utvikle felles verktøy for kartlegging og analyser av verdikjeder • Sikre tilgang til finansieringsordninger for felles infrastruktur for å dele ressurser
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, NCCE, NORSUS, kommuner, næringslivet, partene i næringslivet, næringsforeninger, Statsforvalter m.fl.
Tidsperiode	2025-2028

2.7.3 Bidra til kompetanseløft for å realisere industrielle symbioser og sirkulære verdikjeder

Hvorfor og hvordan	Kompetent arbeidskraft er en sentral ressurs for å få til grønn omstilling. Tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft med rett kompetanse vil være en sentral faktor for om Østfold lykkes med det grønne skiftet og det grønne industriløftet. Kompetanse er nødvendig fra alle utdanningsnivåer, fra fagarbeidere til teknologer. Denne kompetansen må kontinuerlig vedlikeholdes og utvikles. Muligheten for utdanning og etterutdanning er også viktig for den enkelte og står sentralt i en rettferdig omstilling. • Bidra til å utvikle relevant kompetanse som er kritisk for gjennomføring og realisering • Samordne virkemidler for kompetanseutvikling • Sikre tilgang til kompetanse arbeidskraft for fremtidige industrietableringer
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Kompetanseforum Østfold, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, NCCE, NORSUS, kommuner, næringslivet, næringsforeninger, Statsforvalter m.fl.
Tidsperiode	2025-2028

2.7.4 Styrke samarbeidet for utvikling av industrielle symbioser	
Hvorfor og hvordan	Det er vurdert som krevende å drive prosessen med utvikling av industrielle symbioser i praksis. Ansvaret ligger mellom ulike typer aktører som må samhandle - ingen som i utgangspunktet har ansvaret. Manglende ansvarsavklaring og kapasitet tilsier et særlig fokus på organisering, prosessledelse, prosjektutvikling, finansiering for å nevne noen kritiske faktorer. • Sikre politisk forankring og langsiktig prioritering • Etablere samarbeidsstrukturer mellom det nasjonale og regionale nivået for effektiv gjennomføring • Sikre en pådriverfunksjon og god prosessledelse • Sikre langsiktig finansiering
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Kompetanseforum Østfold, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, NCCE, NORSUS, kommuner, næringslivet, næringsforeninger, Statsforvalter m.fl.
Tidsperiode	2025-2028

2.7.5/3.17.1/3.18.1./3.19.1 Bruk av eksiterende interkommunale politiske råd og etablering av arenaer for samarbeid på tvers av forvatningsnivåene for løpende samarbeid på tvers av kommunegrenser og gjennomføring og løpende evaluering av de regionale planene

Strategi 2.8: Omstilling til en mer sirkulær økonomi

Strategien innebærer å:

- avdekke mulighetsrommet for nye (sirkulære) forretningsmodeller og grønne verdikjeder
- utforme omforente mål for en sirkulær omstilling i Østfold
- øke næringslivets og offentlig sektors kunnskap om sirkulærøkonomi, sirkulære løsninger og forretningsmodeller, regler og rammeverk
- identifisere barrierer for deling, ombruk, gjenbruk og vedlikehold
- ta i bruk indikatorer og standarder for sirkulære forretningsmodeller
- skape markeder og øke etterspørselen etter sirkulære produkter og tjenester produsert for å vare, repareres, ombrukes og gjenbrukes

- styrke samarbeidet om sirkulær ressursbruk

2.8.1 Avdekke mulighetsrommet for nye sirkulære forretningsmodeller og grønne verdikjeder

Hvorfor og hvordan	Sirkulære forretningsmodeller gir nye muligheter for å skape lønnsom og bærekraftig næringsvirksomhet. Disse nye forretningsmodellene drives fram av nye tekniske løsninger, digitalisering, innovasjoner motivert av bærekrafthensyn, og ønsker om å kunne levere kundeverdier på nye måter. Ressursene (og de naturgitte fortrinnene) våre skal utnyttes bedre gjennom å stimulere overgangen til en mer sirkulær økonomi. Kunnskap om regionale ressursstrømmer er nødvendig for å fremme økt sirkulær og bærekraftig verdiskaping. • Identifisere de viktigste regionale ressursstrømmene og vurdere behov for økt prosesskapasitet • Identifisere og dokumentere rest- og sidestrømmer (mengde og egenskaper) • Dokumentere ressursstrømmenes markeds- og verdipotensial og klimafotavtrykk • Undersøke hvordan lover og regler er tilpasset utvikling av sirkulære løsninger • Undersøke grunnlaget for etablering av nye forretningsmodeller og -samarbeid om utnyttelse av ressursene i samarbeid med ulike aktører og interessenter. • Bidra til etablering av løsninger og virksomheter som kan utnytte disse ressursene. • Bidra til å skape markeder og øke etterspørselen etter sirkulære produkter og tjenester som inneholder gjenbrukte materialer og er produsert for å vare, repareres, ombrukes og gjenbrukes
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, akademia, næringslivet, NCCE, kommuner
Tidsperiode	2025-2028

2.8.2 Utvikle næringslivets og offentlig sektors kunnskap om sirkulærøkonomi, sirkulære løsninger og forretningsmodeller, regler og rammeverk

Hvorfor og hvordan	En betingelse for omstilling til et mer bærekraftig samfunn er kunnskap og kompetanse om innovative sirkulære løsninger. Eksisterende og ny kunnskap må utvikles gjennom samarbeid mellom næringsliv, akademia og offentlig sektor.

2.8.2 Utvikle næringslivets og offentlig sektors kunnskap om sirkulærøkonomi, sirkulære løsninger og forretningsmodeller, regler og rammeverk	
	• Dele informasjon og kunnskap om sirkulærøkonomi med eksempler på løsninger • Dele informasjon og kunnskap om muligheter som kan ligge i identifiserte regionale ressursstrømmer • Informere om kurs og opplæringstilbud og eventuelt utvikle nye på aktuelle områder
Hvem har ansvar	Klima Østfold, Østfold fylkeskommune, Klimapartner Viken, NCCE, DECOM-klyngen, Fagskolen, KS, HiØ, NORSUS
Tidsperiode	2025-2028

2.8.3 /1.4.2 Styrke samarbeidet om sirkulær ressursbruk	
Hvorfor og hvordan	Å omstille fra lineær til sirkulær ressursbruk er avgjørende for å realisere et bærekraftig samfunn. Ny kunnskap, politikk og praksis må utvikles i skjæringspunktet mellom ulike institusjoner og interesser. Gjennom etablerte klynge- og nettverkssamarbeid kan det legges til rette for gjensidig læring og kompetansebygging om sirkulær økonomi, og å fremme sirkulære og klimasmarte løsninger i ulike næringer og verdikjeder, både industri og jord- og skogbruk. • Offentlige aktører og næringslivet må samarbeide om å etablere møteplasser for tema om sirkulærøkonomi og stimulere til samarbeid på tvers av verdikjeder • Arrangere konferanser, arbeidsverksteder etc. for konkretisering av samarbeidsmuligheter og løsninger • Identifisere og prioritere særlige innsatsområder basert på oppdatert kunnskapsgrunnlag • Prioritere virkemidler i samråd med IN, SIVA og Forskningsrådet (jf. Det nasjonale fylkessamarbeidet om industrielle symbioser/Nasjonal samhandlingsmodell)
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Kommuner, NCCE, DECOM-klyngen, NECIA Teknologiklynge næringslivet for øvrig, næringsforeninger, akademia, Partnerskap for næringsutvikling i Østfold, Det regionale partnerskap for landbruk
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.9: Vekst og verdiskaping basert på bærekraftig utnyttelse av fornybare naturressurser

Strategien innebærer å:

- øke en bærekraftig utnyttelse av fornybare naturressurser innen f.eks. landbruk, bio- og marine ressurser
- utvikle teknologi og løsninger for mer effektiv utnyttelse av ressursene
- utvikle nye produkter, materialer og tjenester basert på fornybare ressurser
- øke samarbeidet mellom forskning og utviklingssektoren og næringslivet

2.9.1 Legge til rette for bedre utnyttelse av fornybare naturressurser	
Hvorfor og hvordan	Bærekraftig bruk, utnyttelse og forvaltning av naturressurser er en nøkkel til regional verdiskaping og en viktig faktor for konkurransekraft og utvikling i nye og eksisterende virksomheter. Fornybare naturressurser er en stor og viktig ressurs i vår region med en betydelig jordbruks- og skogbrukssektor. Marine ressurser er under press i vårt fylke, men nye muligheter kan utvikles. Fornybare naturressurser er et knapphetsgode som må utnyttes effektivt. For å få til dette er det nødvendig å utvikle teknologi og infrastruktur som kan bidra til å forbedre produksjonsprosessene, øke effektiviteten og redusere kostnadene. Dette gjelder både utnyttelsesgraden i råstoffet og hvordan restprodukter brukes og utnyttes. Det må utvikles teknologi, produksjonsmetoder, tjenester og forretningsmodeller for bedre utnyttelse av ressursene. • Utvikle og formidle kunnskap om sirkulær omstilling knyttet til utnyttelse av fornybare naturressurser i bioøkonomien, herunder marine ressurser • Kartlegge og oppdatere oversikt over ulike fornybare naturressurser (type og omfang) • Gjennomføre en egnethetskartlegging for akvakultur og marin næringsutvikling i Østfold (se også 3.5.1) • Utnytte og forsterke kunnskapen om og muligheten for sirkulære løsningsplattformer • Utvikle teknologi og løsninger for mer effektiv utnyttelse av ressursene • Utvikle nye produkter, materialer og tjenester basert på fornybare ressurser • Undersøke muligheter for økt markedsadgang, økte offentlig innkjøp av varer basert på fornybare ressurser og lokale/regionale leverandører • Videre satsing på natur- og landbruksbasert reiseliv • økt utvikling av tjenester og produkter basert på landbrukets ressurser
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Det regionale partnerskap for landbruk, Næringsaktører, kommuner, akademia
Tidsperiode	2025-2028

2.9.2 Utarbeide og iverksette en helhetlig matstrategi for Østfold

Hvorfor og hvordan	Fornybare naturressurser må forvaltes på en bærekraftig måte for å sikre langsiktig verdiskaping. For matproduksjon og skogbruk innebærer det blant annet gjøre å de tiltak og tilpasninger som er nødvendig for å begrense erosjon og avrenning av jord, næringsstoffer og plantevernmidler og å sørge for god jordhelse. For effektiv utnyttelse av ressursene bør det videreutvikles og tas i bruk teknologi til å tilpasse behandlingen av jord og vekster etter behovet (presisjonslandbruk). Det utarbeides en temastrategi for temaet. Denne vil blant annet behandle følgende temaer; • Utvikle nye produkter og produksjonsmåter for dyrking og videreforedling av mat • Legge til rette for produksjon av lokal mat og drikke • Stimulere til etablering og utvikling av urbant landbruk med hensikt å øke matproduksjonen • Øke kapasitet til overlagring av korn, bedre beredskap og leveransedyktighet på matkorn • Øke innsats og prioritering av beredskapsrelatert kompetanse innen Matfag og Naturbruk • Sikre rekruttering og kompetanseheving til de som har arbeidet sitt knyttet til produksjon av mat • Øke kompetansen på bærekraftig matproduksjon for å Ivareta produksjonsgrunnlaget for mat
Hvem	Østfold fylkeskommune, Det regionale partnerskapet for landbruk, Norsk landbruksrådgivning, kommunale landbrukskontor, Guldkorn SA
Tidsperiode	2025-2028

2.9.3/3.9.9 Legge til rette for økt produksjon av energi og biogass i landbruket

Hvorfor og hvordan	Bioenergi og biogass er en viktig brikke i lokale energiløsninger og som naturlig del av klimasmart energimiks (kortreist energi)
	• mobilisere landbruket til å produsere og levere fossilfri energi
	• Avklare ramme og hindre for
	  ○ økt produksjon av biogass og fjernvarme fra jordbruket
	  ○ økt produksjonen av bioenergi fra skogbruket
	  ○ økt produksjon av solenergi i landbruket

Hvem	**Regionalt partnerskap for landbruket, Klimasmart landbruk,** Biogass Oslofjord, Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.10: Styrket og målrettet samarbeid i innovasjonssystemene innenfor utpekte satsingsområder

Strategien innebærer å:

- koordinere og samordne ressurser, aktiviteter og tiltak for å løse samfunnsutfordringer
- utvikle regionalt tilpassede strategier på noen utvalgte næringsområder, basert på relaterte aktiviteter, verdikjeder, teknologiområder eller kompetanser i regionen
- benytte kunnskapsgrunnlag og anbefalinger fra «Smart spesialiseringsanalyser» (og annet kunnskapsgrunnlag) for å utvikle omforente visjoner, mål og prioriteringer for bærekraftig vekst
- utnytte potensialet for samarbeid innenfor og mellom næringsklyngene
- tilrettelegge for økt tilgjengelighet og bruk av testfasiliteter
- etablere forpliktende partnerskap for å følge opp og gjennomføre strategiene
- skape nye arbeidsplasser gjennom nyskaping og entreprenørskap
- styrke entreprenørskaps- og innovasjonskompetansen i utdanningene
- bidra til flere og bedre gründermiljøer i ulike deler av fylket
- sikre at nyetablerte virksomheter får tilgang på kompetanse om forretningsdrift og kjennskap til finansielle virkemidler
- styrke tidligfasefinansiering gjennom å trekke institusjonelle og private investorer tettere inn i regionale partnerskap og andre samarbeidsarenaer

2.10.1 Styrke regional innovasjonskapasitet og løse samfunnsutfordringer

Hvorfor og hvordan	Innovasjonssystemer må endres for at næringslivets og regioners konkurransekraft skal bidra til å løse utfordringer som fremvekst av et mer bærekraftig samfunn. Samordnet innsats og tett samarbeid mellom offentlige aktører, akademia og næringslivet må til om vi skal lykkes med omstillingen til en bærekraftig vekst og verdiskaping. Eksisterende og nye samarbeidsarenaer i regionen må utvikles og brukes strategisk for å skape felles forståelse, felles mål og å gi retning og kraft til innovasjon og vekst. Evnen og viljen til langsiktig samarbeid kan være avgjørende for å lykkes. • Gå gjennom eksisterende avtaler, samarbeidsavtaler og ordninger i lys av nye regionale planer og prioriteringer

	• Koordinere og samordne ressurser, aktiviteter og tiltak på politisk prioriterte områder • Utarbeide handlingsplan knyttet til «Regional samarbeidsavtale for Østfold» med virkemiddelaktørene (Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA) • Legge til rette for langsiktige satsinger på kunnskaps-, teknologi- og næringsutvikling.
Hvem	**Østfold fylkeskommune/Partnerskap for næringsutvikling i Østfold**, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, kommuner, næringsliv, akademia, næringsforeninger
Tidsperiode	2025-2028

2.10.2 Utpeke og utvikle regionale satsingsområder knyttet til nærings-, teknologi- eller kompetanseområder

Hvorfor og hvordan	Basert på kunnskapsgrunnlag og anbefalinger fra «Smart spesialiseringsanalyser» (og annet kunnskapsgrunnlag) utvikles tilpassede strategier. Tiltaket innebærer blant annet: • Styrke samarbeid og samspill mellom FoU-miljøer/akademia, bedrifter og offentlig sektor og sivilsamfunnet knyttet til identifiserte satsingsområder • Gjennomføre idélaber, «tenketanker», workshops for utvikling av prioriterte satsingsområder • Mobilisere regionale aktører til nasjonale og internasjonale virkemidler og muligheter (f.eks. Regional Innovation Valleys)
Hvem har ansvar	**Østfold fylkeskommune/Partnerskap for næringsutvikling i Østfold,** Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA, kommuner, næringsliv, CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, Guldkorn, akademia, næringsforeninger
Tidsperiode	2025-2028

2.10.3 Styrke samarbeidet innenfor og mellom næringsklynger og nettverk

Hvorfor og hvordan	Klynger og nettverk har potensial for å skape synergier og gi grunnlag for nye samarbeidsområder. Disse innovasjonsmiljøene vil være et godt utgangspunkt for å videreutvikle og utnytte etablerte samarbeidsstrukturer og finne fram til nye samspillsmodeller der aktørene kan trekke i samme retning. Dette vil styrke de funksjonene disse miljøene allerede har og videreutvikle rollen som møteplass og strategiske samarbeidsaktører.

	• Mobilisere til prosjekter som kan bidra til å få i gang flere sirkulær- og symbioseprosjekter som kan bidra til det grønne skiftet • Arrangere nettverksmøter og ulike former for arbeidsverksteder med deltagere fra næringsliv, akademia og offentlige aktører på aktuelle samarbeidsområder og tema
Hvem	**Østfold fylkeskommune og Innovasjon Norge,** CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, Guldkorn, kommuner, næringslivet for øvrig, næringsforeninger, akademia, kommuner
Tidsperiode	2025-2028

2.10.4 Legge til rette for nyskaping og entreprenørskap

Hvorfor og hvordan	Entreprenørskap er viktig for at økonomien skal utvikle seg, og for at det kan skapes nye arbeidsplasser. Nye virksomheter kan enten utkonkurrere eksisterende virksomheter med nye produkter og tjenester eller finne seg en plass sammen med dem basert på ny teknologi, kompetanse eller andre konkurransefortrinn. De fleste nye virksomheter som skapes, er små virksomheter. Mindre virksomheter kan gi nye arbeidsplasser, men størst betydning har entreprenører som skaper virksomheter som raskt vokser seg store. Entreprenørskap spiller en viktig rolle for bærekraftig utvikling av samfunnet og næringslivet for nødvendig omstilling til det grønne skiftet. • Sikre at Næringshagen i Østfold og Inkubatoren i SIN er gode tjenesteleverandører til gründere • Styrke gründermiljøene i ulike deler av fylket • Styrke entreprenørskaps- og innovasjonskompetansen i utdanningene • Motivere flere kvinner til å starte egen virksomhet • Motivere flere innvandrere til å starte egen virksomhet • Sikre at nyetablerte virksomheter får tilgang på kompetanse om forretningsdrift og kjennskap til finansielle virkemidler for nyetablerte virksomheter
Hvem	Østfold fylkeskommune, **Innovasjon Norge, Forskningsrådet, SIVA**, Smart Innovation Norway/inkubator, Næringshagen i Østfold, HiØ, Fagskolen, UE, Etablerertjenesten
Tidsperiode	2025-2028

2.10.5 Økt tilgjengelighet og bruk av testfasiliteter	
Hvorfor og hvordan	Mulighet til å teste ut og verifisere nye løsninger og produkter kan være aktuelt i mange sammenhenger. Testfasiliteter kan bidra til raskere industriell verdiskaping, mer innovasjon og grønn omstilling i industri og næringsliv. Det er kostbart for enkeltbedrifter å investere i nødvendig testutstyr på egenhånd. Det initieres et arbeid med formål å øke bruken av eksisterende fasiliteter og utstyr og vurdere etablering av nye for å komplettere tilbudet. • Dele kunnskap og erfaringer om eksisterende, nasjonale test-sentra (Katapulter og deres noder) • Utrede behov, innretning, organisering og lokalisering av nye testfasiliteter – nye testfasiliteter knyttes til regionale næringsområder eller by-/regionsenter og regionalt knutepunkt • Vurdere forretningsmodeller og nasjonale finansieringsmuligheter for etablering og drift av nye testfasiliteter
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** SIVA og Innovasjon Norge, Forskningsrådet, CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, relevant næringsliv for øvrig
Tidsperiode	2025-2028

Strategi 2.11: Forskningsbasert kunnskap og innovasjon for omstilling og bærekraftig verdiskaping

Strategien innebærer bl.a. å:

- mobilisere næringslivet og offentlig sektor til økt forskningsbasert innovasjon
- styrke samarbeid og samspill mellom FoU-miljøer, akademia, bedrifter, offentlig sektor og sivilsamfunnet
- prioritere og innrette offentlige tilskuddsordninger til økt samarbeid mellom FoU og næringsliv knyttet til prioriterte satsingsområder
- utvikle og ta i bruk ny kunnskap for grønn og digital omstilling

2.11.1 Mobilisere næringslivet og offentlig sektor til økt forskningsbasert innovasjon

Hvorfor og hvordan	Næringslivet, kunnskapsmiljøene og det offentlige må samarbeide tettere og smartere i et samspill som utnytter regionale forutsetninger og ressurser samt kunnskaps- og teknologiområder mer effektivt på prioriterte områder. Erfaringer fra bl.a. arbeidet med regionale forskningsfond og FORREGION-programmet viser at for mange virksomheter har for liten kjennskap til muligheten for ulike tilskuddsordninger og virkemidler hos ulike aktører i virkemiddelapparatet, både nasjonalt og i EU-systemet. Disse virkemidlene er gode incentiver for økt forskningsinnsats og er samtidig risikoreduserende. • Utarbeide en kommunikasjonsstrategi i samarbeid med virkemiddelaktørene • Gjennomføre jevnlige informasjons- og nettverksmøter med næringsliv, offentlige aktører, FoU-miljø og øvrige innovasjonsaktører • Informere om finansieringsmuligheter i det nasjonale virkemiddelapparatet og EU
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Forskningsrådet, IN, SIVA, Partnerskap for næringsutvikling i Østfold, Det regionale parternskap for landbruk, Næringshagen i Østfold, næringsforeninger, CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, , NORSUS, Høgskolen i Østfold, næringslivet for øvrig
Tidsperiode	2025-2028

2.11.2 Øke FoU- og innovasjonsevnen i virksomhetene

Hvorfor og hvordan	Samarbeid med forskningsinstitutter og universiteter og høyskoler er viktig for økt forskningsinnsats. Nasjonale undersøkelser viser at særlig SMB i større grad kan samarbeide med disse aktørene for å utvikle mer konkurransedyktige og bærekraftige produkter og tjenester. Samarbeid med rådgivningsmiljøer innen innovasjon og forretningsutvikling er også viktig for å effektivisere innovasjons- og kommersialiseringsprosessene. • Tilby profesjonelle innovasjonsrådgivere/mentorer i ulike utviklingsfaser • Tilby kompetansemeglere for kobling til FoU- og kunnskapsmiljøer og relevante virkemidler • Tilby og utnytte kunnskap om effektive innovasjonsmetoder/-verktøy og forretningsmodeller • Synliggjøre nytten av FoU og innovasjon i bedriftene

2.11.2 Øke FoU- og innovasjonsevnen i virksomhetene

	• Deling og strategisk formidling av forskningsbasert kunnskap om bærekraft, grønn omstilling, digitalisering, sirkulærøkonomi og grønne verdikjeder
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Forskningsrådet, IN, SIVA, CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, næringslivet for øvrig, NORSUS, Høgskolen i Østfold
Tidsperiode	2025-2028

2.11.3 Styrke forskningskompetansen i bedriftene

Hvorfor og hvordan	Bedrifter som har høy grad av erfaringsbasert innovasjon, kan forsterke og forbedre innovasjonsarbeidet ved å kombinere dette med mer forskningsbasert kunnskap, -metode og -kompetanse. Bedriftenes evne til å tilegne seg og nyttiggjøre seg ny kunnskap er en forutsetning for innovasjon. For bedriftene vil flere ansatte med formell FoU-kompetanse være en fordel for bl.a. lette kunnskapsoverføring og utnyttelse av forskningsbasert kunnskap. • Øke mobiliteten og ta i bruk ordninger i virkemiddelapparatet som f.eks. Nærings-PhD, næringsmaster/-bachelor og studentprosjekter • Øke kunnskap om prosjektutvikling av FoU-prosjekter (FORREGION-programmet) • Formidle kunnskap, nettverk, erfaringer og eksempler nasjonalt og internasjonalt.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Forskningsrådet, Innovasjon Norge, SIVA CCUS-nettverket, Cluster for Applied AI, NECIA Teknologiklynge, Norsk senter for sirkulærøkonomi, Smart Innovation Norway/Smart Energy Markets, DECOM-klyngen, Fredrikstad MedTech, akademia, næringslivet for øvrig
Tidsperiode	2025-2028

Regional plan for areal og mobilitet

Tema: Naturmangfold

Strategi 3.1: Bevare Østfoldnaturens egenart, styrke naturmangfoldet og minimere inngrep i natur

Strategi 3.2: Sikre naturen som leverandør av økosystemtjenester

Strategiene innebærer å:

• følge opp Naturavtalen
• bevare alle plante- og dyrearter som naturlig lever i Østfold
• styrke arter og naturtyper av nasjonal og regional forvaltningsinteresse
• bevare og styrke viktige faunapassasjer og naturkorridorer
• ivareta landskapsmangfold, med ekstra oppmerksomhet på raviner, våtmark og kystsone, artsrike kulturlandskap, og andre viktige landskap som er sårbare for inngrep
• skjøtte, tilbakeføre og restaurere naturområder av særlig biologisk verdi
• sikre skog, jordbruksmark, våtmarksområder, tareskoger og ålegrasenger som er viktige for karbonbinding
• vektlegge naturtypers evne til fordrøyning for å forebygge skogbrann, flom og skred
• etablere vegetasjon tilpasset pollinerende insekter
• hindre spredning av fremmede arter
• utvikle verktøy for økosystemtilnærming og verdisetting av natur
• oppdatere og tilgjengeliggjøre kunnskap for forvaltningen lokalt og regionalt
• utvikle og videreutvikle arealregnskap, naturregnskap og arealnøytralitet som virkemidler
• fremme næringsutvikling som bidrar til styrket naturmangfold

3.1.1/3.2.1 Samarbeid om planvask i fylket	
Hvorfor og hvordan	Kommunene skal foreta en "planvask", dvs. en gjennomgang og revisjon av samtlige areal - og reguleringsplaner. Det er behov for veiledning og tilføring av ressurser for å gjennomføre dette i alle kommunene i Østfold. Et samarbeid om følgende punkter kan bidra til at arbeidet blir enklere å gjennomføre for den enkelte kommune: -Juridiske forhold: prosesskrav, erstatningsansvar mm -Vurderingskriterier -Kunnskapsgrunnlag -Søke økonomisk støtte til planvask -Deling av kunnskap og erfaringer -Samordning med arealregnskapet

Hvem	**Østfold fylkeskommune, Statsforvalteren, kommunene i Østfold**
Tidsperiode	2025-2028

3.1.2/3.2.2 Samarbeide om iverksetting av naturavtalen I Østfold: bevare og restaurere mer natur i Østfold

Hvorfor og hvordan	Fylkeskommunen tar initiativ til utvikling av kompetanse og virkemidler hvor målet er å jobbe i retning av arealnøytralitet og naturnøytralitet som metode når kommunens arealplaner skal rulleres. • Gjennomføring av tiltak 3.1.1 om planvask ligger til grunn for tiltak 3.1.2. I tillegg utvikles samarbeid om følgende: • Kunnskapsinnhenting og deling • Utvikling av metode og verktøy for etablering av restaureringsfond og restaurering av ulike naturtyper • Kunnskapsdeling i lokalt restaureringsarbeid • Utvelgelse av aktuelle arealer og testområder for restaurering for økt biologisk verdi i typiske naturtyper i Østfold. • Iverksetting av forsøksordning for frivillig vern av Østfoldnatur, tilsvarende som verne-ordningen for barskog. • Kartlegging: Vurdere behov for ytterligere kartlegging, eksempelvis av karbonrike arealer, arealer hvor det tidligere var myr • Stille krav til staten om et tydelig grunnlag for gjennomføring av Naturavtalen: gjennom felles prosesser, veiledere, økonomisk støtte til piloter, juridisk bistand.
Hvem	**Østfold fylkeskommune og kommunene,** Statsforvalteren
Tidsperiode	2025 Utvikling av metode og verktøy for iverksetting av regional plan 2026-2028 Annet

3.1.3/3.2.3 Forsterke naturtiltak ved vei

Hvorfor og hvordan	Veinettet i Østfold er stort og mangfoldig. I tillegg til veinettets primærfunksjon er det også fylkets største blomstereng. Veinettet skaper samtidig barrierer for fisk og annet dyreliv. Handlingen innebærer: • Det lages felles kommunale-fylkeskommunale retningslinjer for skjøtsel, inkl. revisjon av driftskontrakter, utsatt kantslått, avvikle bruk av kjemiske plantevernmidler. Etterarbeid, tilsåing med insektvennlig frø.

3.1.3/3.2.3 Forsterke naturtiltak ved vei

	• Samordning på tvers av fag og forvaltningsnivåer • Utbedre vandringshindre for sjøørret og annet mangfold under/inntil veger. • Planlegge, etablere og vedlikeholde faunapassasjer.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Kommunene og Statens vegvesen
Tidsperiode	Er igangsatt

3.1.4/3.2.4 Evaluering av tema- og kommunedelplaner for naturmangfold

Hvorfor og hvordan	Kartlegge grad av måloppnåelse og derigjennom samle kunnskap om hva som er suksessfaktorene ved slike styringsdokumenter for kommunene. Sammenfatte og formidle anbefalinger til alle kommunene. Det etableres en felles arbeidsgruppe med kommunene.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Kommunene og Statsforvalteren
Tidsperiode	2028

3.1.5/3.2.5 Følge opp arbeidet med ytterligere frivillig vern av skog

Hvorfor og hvordan	Følge opp arbeidet med supplerende vern og stimulere til ytterligere frivillig vern av skog. Motivere kommuner og grunneiere til å se muligheter ved vern. Vi har som mål å verne minimum 10 % av alle typer skog i Østfold i tråd med nasjonale målsettinger.
Hvem har ansvar	**Statsforvalteren,** Kommunene og Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

3.1.6/3.2.6 Samarbeide om en veileder for å ivareta naturhensyn i eiendomsutvikling – og forvaltning av offentlige bygg og eiendommer	
Hvorfor og hvordan	Det utarbeides en veileder for tiltak for mer naturhensyn og økt naturmangfold ved bygg og omkringliggende med kravspesifikasjon for nye prosjekter for ivaretakelse av naturmangfold.
Hvem	Østfold fylkeskommune og kommunene
Tidsperiode	2028

Tema: Landbruk

Strategi 3.3: Vern av dyrka og dyrkbar mark går foran utbygging

Strategi 3.4: Ivareta utmarksområders biologiske mangfold og produksjonsgrunnlag

Strategiene innebærer å:

- fortette og transformere byggeområder framfor å ta i bruk nye arealer til utbygging
- prioritere vern av dyrka mark og unngå at dyrka mark går ut av bruk.
- begrense tap av naturmangfold ved nydyrking
- legge til rette for urbant og bynært jordbruk, også der det ikke er grunnlag for ordinær landbruksproduksjon
- ivareta produktive skogarealer, viktige beitearealer og andre utmarksområder med produksjonsverdi
- ivareta gammelskog og naturskog
- ivareta karbonbindende arealer som myr, skog og beitemark
- gjennomføre klimatiltak i jordbruket som også bidrar positivt på jordhelsen
- styrke arbeidet med utvikling av god jordhelse

3.3.1/3.4.1 Samarbeid i Regionalt partnerskap for landbruk, for å bevare dyrka/dyrkbar jord, øke matproduksjonen, karbonbinding og god jordhelse samt redusere avrenning og erosjon

Hvorfor og hvordan	Samarbeidet må drøfte løsninger for følgende tema: • Unngå oppsplitting og omdisponering av dyrket og dyrkbar mark • Begrense den negative innvirkningen drift og vedlikehold av fylkesveier har for jord- og skogbruksnæringen • Bidra til at det produseres mat på dyrkbar jord, slik at jorda ikke ligger brakk • Styrke kompetanse og forskning innen agronomisk praksis som øker jordas evne til å binde karbon • Bidra til at potensialet for karbonbinding i skogbruket utnyttes • Stimulere til utvikling av nye teknologier for karbonlagring i jord og skog, herunder f.eks. biokull • Stimulere til prosjekter som fremmer arbeidet med jordhelse, f.eks. biokull og regenerativt jordbruk • Bidra til videre utviklingen av arbeidet med god jordhelse og bruke Kalnes naturbruksskole som godt eksempel og case i dette arbeidet. • Mobilisere til prosjekter som bidrar til nye metoder for redusert avrenning • Kompetanseheving og -formidling. Bruke Kalnes naturbruksskole i arbeidet med å synliggjøre og formidle gode miljøtiltak og effekten av disse • Finne løsninger for å hindre avrenning til vann og vassdrag, spesielt Oslofjorden • Utvikle nye dyrkingsmåter som reduserer erosjon • Bruke eller utvikle «sorter» som tåler variasjon i værforandringer? • Styrke utviklingen av arbeidet med jordhelse • Bidra til utvikling og kunnskap for å redusere avrenning og utslipp fra landbruket • Utvikle og ta i bruk ny teknologi og videre utvikling av presisjonslandbruk • Legge til rette for urbant landbruk i Østfolds byer Stimulere til erfaringsutveksling og informasjonstiltak for å fremme urbant landbruk
Hvem	Østfold fylkeskommune og Det regionale partnerskapet for landbruk
Tidsperiode	2025-2028

3.3.2/3.4.2 Redusere klimagassutslipp fra landbruket

Hvorfor og hvordan	• Utfasing av fossil energi i landbruket - vise gode eksempler på bruk av alternativer til fossil energi • Fremme god agronomi som middel for å redusere klimagassutslipp per produserte enhet
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Klimasmart Landbruk i Østfold, Det regionale partnerskapet for landbruk
Tidsperiode	2025-2028

Tema: Sjø, vassdrag og strandsone

Strategi 3.5: Styrke allmenne interesser i sjø, vassdrag og strandsone

Strategien innebærer å:

• sikre natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og kystkultur i sjø, vassdrag og strandsone
• sikre god vannkvalitet og godt vannmiljø
• sikre eksisterende arealer til havner, farleder, kabler og annen infrastruktur
• næringsarealer i og langs sjø og vassdrag prioriteres til sjø- og vassdragsrelaterte næringer
• unngå utbygging i strandsonen og utfylling i sjø og vassdrag
• samarbeide om helhetlig forvaltning av Oslofjorden på tvers av kommune- og fylkesgrenser
• fysiske tiltak, herunder fritids-, bolig- og næringsformål, skal hensynta sammenhengende naturområder og viktige friluftslivsområder og- ferdselsårer
• forvaltning av arealer til fritidsbolig skal gjøres skånsomt gjennom arealøkonomisering, og ivareta hensyn til landskap, natur og klima i planlegging og utbygging

3.5.1 Forbedre kunnskapsgrunnlaget for marine næringer	
Hvorfor og hvordan	Utarbeide egnethetskart og / eller sjekkliste for akvakultur og næringer i sjø i kommunene, som underlag for videre arbeid med målet om å legge til rette for marin næringsvirksomhet i kommunene.
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Østfoldkommuner med kystlinje; Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Råde og Moss
Tidsperiode	2026

3.5.2 Delta i kystsonenettverket og samarbeide om kunnskap, erfaringsutveksling og initiere nye prosjekter for styrking av allmennhetens interesser langs Oslofjorden	
Hvorfor og hvordan	Delta i samarbeid med kommunene langs Oslofjorden om å forbedre allmennhetens tilgang til strandsonen i indre Oslofjord. -øke kunnskap -fremme erfaringsutveksling -mål om å øke andelen tilgjengelig areal fra 30% -samarbeide om verktøy, veiledning og praksis i plan- og byggesaksbehandlingen

	-vurdere behov for samarbeid juridisk og økonomisk for å rydde opp i ulovligheter i strandsonen
Hvem har ansvar	**Akershusfylkeskommune og Miljødirektoratet,** Østfold fylkeskommune, fylkene og 26 kommuner langs indre Oslofjord
Tidsperiode	Pågående. 2025-2028

Tema: Kulturminner og kulturmiljø

Strategi 3.6: Bevare og bruke kulturminner og kulturmiljøer som ressurs

Strategien innebærer å:

- Bevare, integrere og bruke på en bærekraftig måte et mangfold av kulturminner og kulturmiljøer i verdiskaping og fremheve kulturminner som en ressurs i stedsutviklingen
- Sikre kulturminnenes egenverdi som kilde til fortidig liv, samfunnsutvikling og materiell kultur
- Følge opp fylkeskommunens rådgivnings- og veiledningsansvar innenfor kulturarv.
- Styrke formidling og kunnskap om kulturminner og kulturmiljøers verdi
- Øke bevisstheten om bevaring av kulturminner og kulturmiljøer som viktig element i sirkulærøkonomi og ressurseffektivitet.
- Styrke samspillet mellom et levende kulturliv og kulturminner, for å sikre bevaring, utvikling og tilgjengeliggjøring av kulturarven
- Flere kulturminner og kulturmiljøer skal gjøres tilgjengelig for flest mulig.
- Synliggjøre kulturminner og kulturmiljøers betydning for verdiskapning tverrfaglig samarbeid for å aktualisere kulturminner; som med folkehelse, friluftsliv, reiseliv, næringsliv, planlegging, eiendomsutvikling, undervisning m.fl.
- Sikre godt samspill mellom utbyggingsprosjekter og gammel bebyggelse og kulturmiljøer
- Formidle kulturminner og kulturmiljøers verdi og at de inngår i en økonomisk, miljømessig, sosial og kulturell verdiskaping. Løfte fram at verneverdige bygningsmiljøer innebærer verdiskaping og øker bomiljøers økonomiske verdi. (Europa Nostra 2015: Kulturarven er verdifull for Europa. Menon Economics 2017: Verdien av kulturarv. Realdania 2015: Værdien av bygningsarven.)

3.6.1 Oppdatere regionale og nasjonale temakart i regional areal- og mobilitetsplan

Hvorfor og hvordan	• Oppdatere temakart for landskap med regional verneverdi • Oppdatere og revidere regionale og nasjonale temakart, oversikter og databaser.

	•
Hvem	**Østfold fylkeskommune,** Kommunene, Statsforvalteren
Tidsperiode	2026

3.6.2 KIK-satsning (Kulturminner i kommunene)

Hvorfor og hvordan	• Videreføre KIK-satsing. Styrke dialog med kommunene og øke kommunenes kompetanse på kulturarvfeltet. • Veiledning og dialog med kommunene. • Bistå ved utarbeidelse av Kulturmiljøplaner • Utvikle nettsider
Hvem	**Østfold fylkeskommune, Buskerud fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Riksantikvaren**, Kommunene og frivilligheten
Tidsperiode	Pågående. 2025-2028

3.6.3 Bidra til opprettelse av bygningsvern-senter

Hvorfor og hvordan	Opprette et bygningsvernsenter, som en institusjon som arbeider med bevaring og vedlikehold av historiske bygninger, med følgende oppgaver: • Rådgivning til eiere av verneverdige bygninger • Videreføre Samarbeidsprosjekt mellom forvaltning og frivillige organisasjoner. • Rådgivning om ENØK-tiltak i verneverdige bygg • Bidra til kompetanseheving om antikvarisk istandsetting og vedlikehold hos håndverkere og håndverksbedrifter. • Øke kompetanse vedr klimatiltak for verneverdige bygninger • Informasjon og opplæring vedrørende tradisjonshåndverk på videregående skoler og fagskoler. • Stimulere til gjenbruk av bygningsdeler • Utvikle nettsider
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Fortidsminneforeningen, kommunene, museene, skolene, håndverkere / håndverkerbedrifter, produsenter

3.6.3 Bidra til opprettelse av bygningsvern-senter

Tidsperiode	2027-2028

3.6.4 Styrke arbeidet med tilrettelegging av og formidling om arkeologiske kulturminner til private og offentlige myndigheter

Hvorfor og hvordan	• Kulturminner: skjøtsel, tilrettelegging, skilting og annen formidling i felt. Digital formidling (SoMe, nettsider etc.) • Utarbeide veilednings- og informasjonsmateriell. • Lage/delta på arrangementer for publikum som formidler kulturarven.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, private og offentlige myndigheter
Tidsperiode	Kontinuerlig

3.6.5 Videreutvikle Pilgrimsleden, Gjellestadskipet og Solbergtårnet som kulturminner/-miljøer og destinasjoner

Hvorfor og hvordan	Prioritere vedlikehold, videreutvikling og formidling av Pilgrimsleden og Solbergtårnet, og utvikle Gjellestad som formidlingsarena og verdensarv.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, kommunene,** Nasjonalt og regionalt pilegrimssenter, Riksantikvaren /staten, Kulturhistorisk museum, Østfoldmuseene, Statens vegvesen, næringsliv, kommunene, reiselivsbransjen/turisme, frivillige.
Tidsperiode	Pågående. 2025-2028

3.6.6/1.6.2 Styrke forståelsen av dagens samfunnsforhold ved økt involvering i formidling av historie og lokalkunnskap

Tiltaket er det samme som tiltak 1.6.2 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

Tema: Friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet

Strategi 3.7: Legge til rette for økt fysisk aktivitet i hverdagen

Strategien innebærer å:

- Strategien må leses i sammenheng med ØLDL 1-9
- utvikle og tilrettelegge for aktivitets- og helsefremmende nærmiljøer med varierte aktivitetsmuligheter
- sikre at alle har tilgang til aktivitetsarenaer uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon
- lokalisere og utvikle anlegg for idrett og fysisk aktivitet som begrenser miljøbelastning og transportbehov
- stimulere til sambruk og flerbruk av anlegg og aktivitetsområder
- ivareta sammenhengende friluftslivsområder og ferdselsårer
- legge til rette for at flere kan gå og sykle til daglige gjøremål

3.7.1 Arbeid med tilrettelegging for friluftslivet og aktivitet	
Hvorfor og hvordan	Etablere sektorovergripende nettverk for erfaringsutveksling og deling av kunnskap om tilrettelegging av friluftsliv og aktivitet som bl.a. innebærer: • løsninger for tilrettelegging • metoder for medvirkning • kunnskapsinnhenting med mål om treffsikre beslutninger • synliggjøre og legge til rette for bruk av støtteordninger Dette vil gi flere aktører mulighet til å drive god tilrettelegging.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, frivillige organisasjoner, næringsliv, NAV
Tidsperiode	2025 og løpende

3.7.2 Samarbeid for bærekraftig utvikling og lokalisering av idretts-, aktivitets- og nærmiljøarenaer	
Hvorfor og hvordan	Tiltaket dreier seg om å styrke det regionale samarbeidet for å dele kunnskap om lokalisering av anlegg som bidrar til økt fysisk aktivitet. Dette bør gjelde både idrettsanlegg, anlegg for egenorganisert aktivitet og trening. Miljømessig bærekraftige

3.7.2 Samarbeid for bærekraftig utvikling og lokalisering av idretts-, aktivitets- og nærmiljøarenaer	
	skal være førende for løsningene gjennom gjenbruk av lokaler og lokalisering som bidrar til bruk av sykkel og gange.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, kulturdepartementet, organisasjoner, private eiere av anlegg, Grønn byggallianse
Tidsperiode	2025 og løpende

3.7.3 Ta initiativ til statlig sikring av flere viktige friluftsområder i Østfold	
Hvorfor og hvordan	Målet er å sikre flere viktige friluftsområder og forvalte dem på en måte som gjør dem tilgjengelige for allmennheten. Byvekst og fortetting setter press på viktige arealer. Fylkeskommunen viderefører og forsterker arbeidet sammen med kommunene om å etablere flere viktige regionale friluftsområder
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene og Miljødirektoratet
Tidsperiode	Kontinuerlig

Tema: Masseforvaltning og geologiske ressurser

Strategi 3.8: Fremme helhetlig og sirkulær masseforvaltning på tvers av geografiske grenser og forvaltningsnivå

Strategien innebærer å:

- strategien må leses sammen med Strategi 2.8 og 2.9 i Kompetanse og verdiskaping
- samarbeide om et regelverk som legger til rette for mer samfunnsnyttig ressursforvaltning
- etablere og drifte en oversikt over massebehov og -overskudd
- skaffe oversikt over og forvalte forekomster av geologiske ressurser i et langsiktig perspektiv
- sikre rett kvalitet til rett bruk

- satse på gjenbruk og gjenvinning, for å redusere behovet for uttak, deponering og transport
- lokalisere, avsette arealer og stimulere til anlegg for massehåndtering
- utvikle et velfungerende marked for masser

3.8.1 Kartlegge geologiske ressurser og eksisterende og nye mottaksområder.

Hvorfor og hvordan	Bruke ressursene på en mest mulig samfunnsnyttig måte. - Etablere en pilot om masseforvaltning i (del)regioner som går ut på å lokalisere egnede arealer for massehåndtering og prioritere framtidige masseuttak -Beskrive og dele kunnskap om hvordan sikre økonomi til tilbakeføring av masseuttak etter endt uttak. Forholdet mellom økonomisk sikkerhetsstillelse, gjennom bruk av driftsplan, reguleringsbestemmelser og etappevis tilbakeføring står sentralt. .
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommunene, Direktoratet for mineralforvaltning, Statsforvalter, Næringene
Tidsperiode	2028

3.8.2 Samarbeide om utvikling av ressursregnskap

Hvorfor og hvordan	Sikre at overskuddsmasser behandles som en verdifull ressurs i stedet for avfall. Dette inkluderer stein, betong og asfalt. Massene gjenbrukes i og mellom prosjekter, noe som reduserer behovet for deponi og transport -Etablere og drifte en oversikt over massebehov og -overskudd - Videreutvikle ressursregnskap for byggeråstoff -Etablering en samarbeidsarena hvor ulike aktører kan utveksle erfaringer og finne løsninger for bærekraftig massehåndtering
Hvem	Fylkeskommunene rundt Oslo på tvers av fylkesgrenser
Tidsperiode	2028

3.8.3 Stimulere til økt gjenbruk og gjenvinning av masser

Hvorfor og hvordan	-Videreutvikle veiledning om masseforvaltning og stimulere til økt gjenbruk og gjenvinning

Hvem	**Østfold fylkeskommune,** kommunene, Statsforvalter, Direktoratet for mineralforvaltning, næringene, Statens vegvesen, Bane NOR SF, Miljødirektoratet, NGU
Tidsperiode	2026

3.8.4 Koordinere arbeidet med masseforvaltning i fylket

Hvorfor og hvordan	Sikre helhetlig og sirkulær masseforvaltning på tvers av kommunene i fylket og på tvers av fylkesgrenser.
Hvem	Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

Tema: Energi og grønn omstilling

Strategi 3.9: Fremme overgang fra fossil til fornybar energi

Strategien må leses sammen med Strategi 2.6 i Kompetanse og verdiskaping

Strategien innebærer:

- Fase ut fossile energi
- Bedre utnyttelse av allerede tilgjengelig energi
- Storstilt energieffektivisering i alle sektorer
- Økt produksjon av fossilfri energi
- Hensynta natur- og kulturverdier og helse ved produksjon og distribusjon av energi
- Etablere og effektivt utnytte sammenhengende infrastruktur for fossilfri og avfallsbasert energi, som kraftnett, fjernvarmerør samt fylle- og ladeinfrastruktur
- Bruke lavkvalitetsenergi som overskuddsvarme der det er mulig og høykvalitetsenergi som strøm der det er nødvendig
- Samordne aktører på tvers av sektorer og forvaltningsnivå i energiplanleggingen

3.9.1/2.6.1 Styrke den regionale samordningen, veiledningen og pådriverrollen i energispørsmål

3.9.2 /2.6.2 Legge til rette for økt strømproduksjon

3.9.3/2.6.3 Samordne behovet og regionale prioriteringer for effektiv og rask utbygging av energiinfrastruktur

3.9.4/2.6.4 Samarbeid for økt utnyttelse av fossilfri og avfallsbasert energi

3.9.5/2.6.5 Tilrettelegging for klima- og energiomstilling i industrien

3.9.6/2.6.6 Energieffektivisering og –optimalisering

3.9.7 /2.6.7 Sikre rammevilkår for energiomstilling

3.9.8 Tilrettelegge for fylle- og ladeinfrastruktur	
Hvorfor og hvordan	Tilrettelegge for etablering av lade- og fylleinfrastruktur for hydrogen og biogass for tyngre kjøretøy.
Hvem	Østfold fylkeskommune og kommunene, Biogass-Oslofjord og Østlandssamarbeidet
Tidsperiode	2025-2028

3.9.9 /2.9.3 Legge til rette for økt produksjon av bioenergi og biogass i landbruket

Tema: Hovedstruktur for mobilitet

Strategi 3.11: Videreutvikle en klimavennlig, attraktiv og trafikksikker hovedstruktur for mobilitet

Strategien innebærer å:

- ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, bygge nytt der vi må
- utnytte kapasiteten i eksisterende infrastruktur og transporttilbud
- redusere vedlikeholdsetterslepet på vei
- sørge for at trafikksikkerhet er førende i planlegging, bygging og drift av infrastruktur
- ha et drifts- og vedlikeholdsnivå som bidrar til at alle offentlige veier kan oppfylle sin transportfunksjon
- videreutvikle en mobilitetsstruktur som bygger opp under regionale knutepunkt
- la kollektivtransporten ta de store reisestrømmene i og mellom byer og tettsteder
- legge til rette for effektive og trafikksikre overganger mellom ulike transportmidler
- bidra til samordnet og stedtilpasset parkeringspolitikk som fremmer grønn mobilitet

- legge vekt på sosialt og økonomiske utjevnende, helsefremmende og universelt utformede løsninger

3.11.1 Følge opp Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei

Hvorfor og hvordan	Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei inneholder mål og tiltak som er sentrale for å forbedre sikkerheten for alle trafikanter, inkludert syklende, gående og kollektivreisende. Ved å følge opp planen på regionalt nivå, tilpasses tiltakene lokale behov. Dette styrker arbeidet med trafikksikkerhet og attraktiviteten til bærekraftige transportformer i Østfold.
Hvem	**Statens vegvesen**, Østfold fylkeskommune, kommunene, andre
Tidsperiode	Løpende

3.11.2 Sertifisere flere kommuner som trafikksikre kommuner

Hvorfor og hvordan	Kommuner som er sertifisert som trafikksikre bidrar til økt bevissthet, færre ulykker, økt trygghet og trivsel, bedre folkehelse, økonomiske besparelser, og oppfyllelse av regionale og nasjonale mål. Dette gjør regionen tryggere, mer bærekraftig og attraktiv for innbyggere og besøkende.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, kommunene**
Tidsperiode	2025-2028

3.11.3 Systematisk kartlegging av ulykkespunkt - og strekninger på vei

Hvorfor og hvordan	Systematisk kartlegging av ulykkespunkt og -strekninger gir konkret informasjon om hvor tiltak er mest nødvendig. Med denne oversikten kan veieierne prioritere ressursene der risikoen er størst, slik at antall ulykker og alvorlige skader reduseres. Det bidrar også til mer målrettede og kostnadseffektive trafikksikkerhetstiltak, som forbedrer tryggheten og kvaliteten på transportnettet i hele regionen
Hvem	**Kommuner, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen**

Tidsperiode	2025-2028

3.11.4 Iverksette adferdsendrende tiltak for å øke befolkningens bevissthet om trygg kjøreatferd

Hvorfor og hvordan	Dette bidrar til å redusere trafikkulykker ved å øke befolkningens bevissthet om trygg kjøreatferd. Slike tiltak kan endre risikofylt adferd, som for høy fart, manglende bruk av bilbelte, rus og fremmer en tryggere trafikkultur. Økt trafikksikkerhet reduserer ikke bare personskader og dødsfall, men reduserer også samfunnets kostnader knyttet til trafikkulykker
Hvem	Kommuner, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen
Tidsperiode	2025-2028

3.11.5 Arbeide mot nasjonale myndigheter for å oppnå en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet. Fokus bør være på vei - og bruvedlikehold, modernisering og klimatilpasning av infrastrukturen.

Hvorfor og hvordan	Arbeid mot nasjonale myndigheter for vedlikehold, modernisering og klimatilpasning av infrastruktur skal sikre at regionen får ressurser og støtte til å håndtere dagens og fremtidens utfordringer. Økt fokus på vedlikehold forhindrer forfall, modernisering tilpasser infrastrukturen til nye behov, og klimatilpasning gjør den robust mot ekstremvær. Samlet gir dette en tryggere, mer effektiv og bærekraftig infrastruktur som underbygger lokalmiljø og økonomisk utvikling i regionen.
Hvem	**Østfold Fylkeskommune, kommuner og andre interesseorganisasjoner**
Tidsperiode	2025-2028

3.11.6 Ta i bruk ny teknologi med sikte på å redusere og begrense den negative utviklingen i vedlikeholdsetterslepet og modernisere veinettet

Hvorfor og hvordan	Bruk av ny teknologi i veivedlikehold kan bidra til å redusere vedlikeholdsetterslep ved å oppdage skader tidlig. Det kan også øke effektiviteten og gjøre vedlikeholdsarbeidet mer miljøvennlig. Ved å ta i bruk teknologi på riktig måte kan man forbedre trafikksikkerhet og forberede veinettet for fremtidige behov.
Hvem	**Kommunene, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen**
Tidsperiode	2025-2028

3.11.7 Utarbeide et kunnskapsgrunnlag om veienes tilstand og funksjon, og arbeide for at forvaltningen av veinettet er i tråd med dette

Hvorfor og hvordan	I Norge, og mange andre land, klassifiseres veier etter funksjon for å bestemme hvordan de skal planlegges, bygges og vedlikeholdes. Klassene hjelper med å definere hvilke typer trafikk de skal håndtere, og hvor viktig de er for transportinfrastrukturen. Alle offentlig veier har en transportfunksjon de skal oppfylle. Riktig fremkommelighet og standard på veien er vesentlig, dette for å sikre riktig ressursbruk ut fra funksjonen veien skal betjene.
Hvem	**Statens vegvesen, Østfold fylkeskommune og kommunene**
Tidsperiode	2025-2027

3.11.8 Utnytte ledig kapasitet på Østre og Vestre linje for å få flere til å reise med tog mellom Østfoldbyene, og vurdere muligheten for å styrke togtilbudet.

Hvorfor og hvordan	Jernbanen har internt i Østfold mye ledig kapasitet. Ledig kapasitet på Østre og Vestre linje bør utnyttes slik at tog kan være et alternativ for flere.
Hvem har ansvar	**Tilbydere av kollektivtjenester**, Jernbanedirektoratet, Banenor, Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2027

3.11.9 Øke kunnskapen om universell utforming og arbeide for et transportnett som er tilgjengelig for alle

Hvorfor og hvordan	Kompetansehevingstiltak for å øke kunnskapen om universell utforming sikrer at infrastruktur og tjenester blir tilgjengelige for alle, inkludert personer med nedsatt funksjonsevne. Økt kunnskap bidrar til bedre planlegging og gjennomføring av tiltak som fremmer likestilling, øker samfunnsdeltakelsen og skaper mer inkluderende omgivelser. Dette styrker regionens bærekraft, sosial rettferdighet og attraktivitet for innbyggere og besøkende.
Hvem	Østfold fylkeskommune, Kommunene, bypakkesamarbeid, Statens vegvesen, Banenor
Tidsperiode	2025-2028

3.11.10 Der det er hensiktsmessig eller gjennomførbart, samordne store samferdselsprosjekt som påvirker kommunenes by- og tettstedsutvikling på tvers av sektoransvar

Hvorfor og hvordan	Samordning av store samferdselsprosjekter som påvirker kommunenes by- og tettstedsutvikling på tvers av sektoransvar sikrer helhetlig planlegging og bedre ressursutnyttelse. Dette reduserer konflikter mellom sektorer, fremmer bærekraftige løsninger, og sørger for at samferdselsprosjektene støtter opp om ønsket utvikling av byer og tettsteder. En slik tilnærming bidrar til økt mobilitet, reduserte miljøkonsekvenser og en mer sammenhengende og funksjonell region
Hvem	**Staten Østfold Fylkeskommune, kommunene, Statens vegvesen, Banenor, Jernbanedirektoratet**
Tidsperiode	2025-2028

Tema: Godstransport og terminalstruktur

Strategi 3.12: Videreutvikle et effektivt, klima- og miljøvennlig system for gods- og varetransport

- Utvikle bærekraftige terminaler
    - Trafikksikkerhet og arbeidsmiljø for sjåfører (som truck stops, døgnhvileplasser og universell utforming)
    - Gjøre multimodal og miljøvennlig godstransport mer tilgjengelig og attraktiv å bruke for næringslivet i Østfold
- Utvikle bærekraftig distribusjon i byområdene
    - Trafikksikkerhet og arbeidsmiljø for sjåfører
    - Sikre muligheter for effektiv fremkommelighet og lossing
    - Fossilfrie og effektive transportløsninger
- Planlegge og bygge ut tilstrekkelig lade- og fylleinfrastruktur for fossilfrie drivstoff
    - Effektiv saksbehandling
    - Tilstrekkelig dekning i Østfold
    - Se i sammenheng med døgnhvileplasser i forbindelse med godsknutepunkt/terminaler

3.12.1 Delta i relevante samarbeid om grønne energistasjoner

Hvorfor og hvordan	Etablering av grønne energistasjoner er viktige for å få ned klimagassutslippene fra veitrafikken, som er avgjørende for at Norge skal nå sine klimamål.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, kommuner**, Offentlige myndigheter, næringsaktører
Tidsperiode	2024-2028

3.12.2 Fremme utviklingen av en effektiv og bærekraftig godstransport på jernbane i Østfold

Hvorfor og hvordan	Koordinere fylkets påvirkningsarbeid mot nasjonale myndigheter for å utvide og utnytte den ledige kapasiteten på Østfoldbanen for å støtte regional verdiskaping og redusere miljøbelastningen fra tungtransport
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, jernbaneaktørene
Tidsperiode	2025-2027

3.12.3 Gjenåpne Østre linje for godstransport i rutetrafikk

Hvorfor og hvordan	Tiltaket skal medføre at gods kan fremføres med jernbane på Østre linje i rutetrafikk. Det kan i dag fremføres gods på Østre linje, men kun i avvikssituasjoner. Åpning for godstransport i rutetrafikk på Østre linje vil øke både kapasiteten for gods og robustheten i jernbanetransporten.
Hvem	**Jernbanedirektoratet**, Østfold fylkeskommune og aktørene i jernbanesektoren
Tidsperiode	2025-2027

3.12.4 Fremme viktige farledstiltak for å legge til rette for økt bruk av vannveiene til godstransport

Hvorfor og hvordan	Det er flere farleder som i dag begrenser muligheten for å ta i bruk båttransport til transport av gods. Farledene bør utbedres, det er viktig for å få mer gods over fra vei til sjøtransport.
Hvem	**Kystverket**, kommuner, Østfold fylkeskommune
Tidsperiode	2025-2028

3.12.5 Utvikling og prøve ut ITS teknologi og automatisert transport

Hvorfor og hvordan	Bruk av intelligente transportsystemer (ITS) kan sikre bedre arealutnyttelse, bedre trafikkavvikling, økt trafikksikkerhet, lavere utslipp knyttet til veitransporten og mer effektiv drift og vedlikehold av veinettet.
Hvem	Statens Vegvesen, Østfold Fylkeskommune, kommuner
Tidsperiode	2025-2028

Tema: Samarbeid

Strategi 3.13: Bedre areal/mobilitetsløsninger gjennom samarbeid mellom forvaltningsnivåer og andre relevante aktører

Strategien innebærer å:

- følge opp forpliktelser og mål for samordnet areal- og transportplanlegging gjennom inngåtte formelle samarbeid
- videreutvikle samarbeid med partene i Bypakke Nedre Glomma
- Fortsette arbeidet i Bypakke Nedre Glomma for å utvikle ny innsikt og dele kunnskap med resten av Østfold
- videreutvikle arbeidet med Miljøløftet Moss
- legge regional plan til grunn ved reforhandling av byvekstavtaler og bypakker
- prioritere midler til tiltak i tråd med samarbeidsavtalene og handlingsprogrammene
- vurdere behovet for samarbeidsavtaler for utvikling av andre by- og tettstedsområder
- jobbe for å videreutvikle Jernbaneforum Øst som en viktig samarbeidsaktør ovenfor jernbaneverket og andre offentlige jernbaneaktører
- ha et koordinert plan- og påvirkningsarbeid som bidrar til prioritering, samordning og utbygging av store infrastrukturprosjekter i Østfold
- styrket regionalt samarbeid om kunnskapsbygging, metodeutvikling og interessepolitisk arbeid
- vurdere behovet for felles samarbeidsverktøy som digitale plattformer og verktøy for deling av data og kunnskapsdeling mellom aktører på ulike nivåer

3.13.1 Tilgjengeliggjøre reisedata gjennom digital datafangst for bedre kunnskapsgrunnlag

Hvorfor og hvordan	Å tilgjengeliggjøre reisedata gjennom digital datafangst gir et solid kunnskapsgrunnlag for beslutningstaking. Med oppdatert reisedata kan man analysere reisevaner, trafikkmønstre og kapasitetsbehov mer presist, noe som gjør det mulig å tilpasse transporttilbud, planlegge tiltak for å redusere kø og fremme bærekraftig transport. Dette styrker effektiviteten og kvaliteten på regionale transportløsninger, tilpasser seg brukernes behov og støtter mer målrettede investeringer.
Hvem	**Veieiere og kollektivtilbydere**, stat, kommuner, innbyggere, bypakkesamarbeid, næringsaktører som tilbyr reisedata, vegdata eller andre kilder relevant
Tidsperiode	2025-2027

3.13.2 Opprette møteplasser for å dele kunnskap og bygge kompetanse blant fagfolk innenfor områder som arealforvaltning og mobilitet, hvor fylkeskommunen, kommunene og andre relevante aktører kan delta

Hvorfor og hvordan	Å opprette møteplasser for fagfolk er viktig fordi det: • Fremmer samarbeid: Aktører som fylkeskommunen og kommuner kan samordne planer og tiltak bedre. • Styrker kunnskap: Deltakerne deler erfaringer og lærer av hverandre, noe som gir bedre løsninger. • Øker innovasjon: Nye ideer oppstår når ulike fagmiljøer jobber sammen. • Forbedrer beslutninger: Bedre innsikt gir mer gjennomtenkte og effektive tiltak. Dette bidrar til en mer koordinert og bærekraftig regional utvikling.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Kommuner, Statens vegvesen, andre aktører
Tidsperiode	2025-2027

3.13.3 Delta i et forsknings- og utviklingsprosjekt gjennom Kommunesektorens organisasjon (KS). Dette prosjektet samler alle fylkeskommuner, nasjonale myndigheter og fagmiljøer for å utvikle areal- og naturregnskap som kan brukes i kommunal planlegging.

Hvorfor og hvordan	Gjennom et FoU-prosjekt i regi av KS er det etablert et samarbeid, både mellom alle landets fylkeskommuner og nasjonale myndigheter og kompetansemiljøer om utvikling av areal- og naturregnskap til bruk i kommunal planlegging. Prosjektet er både en delingsarena, viderefører, samordner og kan påvirke nasjonale myndigheters utforming av krav til kommunal sektor på området.
Hvem	Kommunesektorens organisasjon**,** Østfold Fylkeskommune, andre fylkeskommuner og stat
Tidsperiode	2025-26

Tema: Utvikling av sentrumsområder

Strategi 3.14: Utvikle attraktive og inkluderende sentrumsområder

Strategien innebærer å:

- samlokalisere handel, service, arbeidsplasser, kultur- og idrettstilbud, sosial infrastruktur og boliger
- sikre kvalitet i sentrumsutviklingen, tilpasset stedets størrelse, funksjon og identitet
- ivareta og videreutvikle byrom, møteplasser og arenaer for kultur og frivillighet, og gjøre disse universelt utformede *og trygge for alle*
- legge til rette for inkluderende aktivitetsarenaer
- tilrettelegge for aktive 1. etasjer langs prioriterte gater og byrom i sentrum
- utnytte muligheter for flerbruk av arealer innendørs og utendørs
- samarbeide bredt om sentrumsutvikling
- ivareta og videreutvikle nettverk av attraktive og trafikksikre gang- og sykkelforbindelser, blågrønne strukturer og snarveier i sentrumsområdene
- styrke de urbane grønnstrukturene for å legge til rette for god helse, naturmangfold, matproduksjon og karbonlagring
- integrere kulturminner og kulturmiljøer som en ressurs for å sikre en god stedsutvikling, samt styrke tilhørighet og identitet
- bruke parkeringspolitikk for å oppnå trivelige og trafikksikre byer og sentrumsområder

Tema: Knutepunktutvikling

Strategi 3.15: Oppgradere og utvikle effektive knutepunkt med kvalitet

Strategien innebærer å:

- tilpasse knutepunktets utforming og omfang av funksjoner til nivå i mobilitetsstrukturen (regionale - og lokale knutepunkt)
- utvikle og drifte kollektivknutepunkt og stasjoner slik at de bidrar til velfungerende byer og tettsteder
- sørge for helhetlig vei – og gateplanlegging i byer og tettsteder
- sikre god sammenheng mellom utvikling av knutepunkter og øvrig sentrumsutvikling
- utvikle flerfunksjonelle, universelt utformede og helsefremmende knutepunkter med sosiale møteplasser og lokalt særpreg
- inkludere attraktive og trafikksikre gang- og sykkelforbindelser i knutepunktutviklingen
- sikre trygge og effektive overganger mellom transportmidler
- øke andel bærekraftig transport ved å inkludere bylogistikk i knutepunktutviklingen
- utvikle tilstrekkelig parkeringskapasitet rundt knutepunkt og holdeplasser for å oppnå sammenhengende reisekjeder

3.15.1 Kollektivaktørene i fylket skal samhandle med relevante samfunnsaktører om knutepunktutviklingen

Hvorfor og hvordan	Samhandling mellom kollektivaktørene og andre samfunnsaktører i fylket styrker samarbeidet, sikrer helhetlige løsninger og bidrar til bedre mobilitetstilbud. Dette øker effektiviteten og attraktiviteten til kollektivtransporten og fremmer bærekraftige reisevalg.
Hvem har ansvar	Østfold fylkeskommune, Jernbanedirektoratet, kommunene, kollektivtilbydere
Tidsperiode	2025-2028

Tema: Utvikling av nærmiljø og boområder

Strategi 3.16: Utvikle attraktive, inkluderende og helsefremmende nærmiljøer og boområder

Strategien innebærer å:

Strategien må leses i sammenheng med strategi 1.3 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

- innarbeide sosial bærekraft i eksisterende og nye nærmiljøer og boområder
- involvere beboerne bredt i planprosesser
- legge til rette for større mangfold i boområder
- sikre god bokvalitet som fremmer folkehelse og tilhørighet til nærmiljøet
- styrke grønnstrukturene for å legge til rette for god helse, naturmangfold, matproduksjon og karbonlagring
- sørge for trygge og universelt utformede møteplasser og tilgang til nærturområder
- sørge for at hverdagsfunksjoner enkelt kan nås med å gå, sykle eller bruke kollektivtransport
- bruke arkitektur, kunst og kulturmiljøer i utvikling av nærområder
- utnytte muligheter for flerbruk og delingsløsninger i nærmiljøer og boområder

3.16.1/3.14/1.3.1 Etablere en arena for å samarbeide på tvers av fag og forvaltningsnivå for å skape gode og bærekraftige lokalsamfunn

Samme tiltak er tiltak 1.3.1 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.2/3.14/1.3.2 Gjennomføre områdesatsing i levekårsutsatte områder og overføre lærdommer til andre kommuner, blant annet gjennom felles følgeevaluering

Samme tiltak er tiltak 1.3.2 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.3/3.14/1.3.3 Tilrettelegge for flerbruk av offentlige lokaler

Samme tiltak er tiltak 1.3.3 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.4/3.14/1.3.4 Avklare regionale samarbeids- og dialogformer innen boligpolitikk

Samme tiltak er tiltak 1.3.4 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.5/3.14/1.3.5 Bidra til å sikre at flest mulig møter et mangfold av kunst med høy kvalitet i offentlige bygg og på offentlige arenaer

Samme tiltak er tiltak 1.3.5 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.6/3.14/1.3.6 Gjennomføre eldreboligprogrammet i «Bo trygt hjemme»-reformen og se denne i sammenheng med kommunenes øvrige arbeid med boligpolitikk og stedsutvikling

Samme tiltak er tiltak 1.3.6 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.16.7/3.14/1.2.1 Støtte skolene i deres oppdrag om å fungere som en integrert del av lokalsamfunnet, gjennom å utvikle og dele erfaringer om skolen som nærmiljøarena

Samme tiltak er tiltak 1.2.1 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

Tema: Lokalisering av bolig og virksomheter

Strategi 3.17: I kommuner med lavt utbyggingspress skal lokalisering av bolig bidra til tettstedskvalitet, opprettholdelse av levende steder og grunnlag for variert tilbud til innbyggerne

Strategi 3.18: I pressområder skal lokalisering av boliger bidra til utvikling av attraktive byer og tettsteder som underbygger knutepunktutvikling og godt kollektivtilbud

Strategiene innebærer:

- tilpasse virkemidler og føringer ut fra kommunens sentralitet og steders størrelse, nivå i senterstrukturhierarkiet og grad av utbyggingspress
- legge vekt på fortetting og transformasjon framfor å ta i bruk nye naturområder og dyrka mark
- sikre høy arealutnyttelse i pressområder
- støtte opp om senterstruktur og mobilitetsknutepunkt
- lokalisere nye boliger nær skole, arbeid, handel og andre daglige aktiviteter

Strategi 3.19: Koordinert planlegging og lokalisering for bedre utnyttelse av ressurser

Strategien innebærer å:

- lokalisering av virksomheter følger i hovedsak ABC-prinsippet
- lokalisere handel, kontorarbeidsplasser og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter i sentrum og lokalisere arealkrevende næringer i regionalt prioriterte næringsområder
- samarbeide om regionale næringsområder, innovasjonsdistrikter/valleys og andre strategiske områdegrep

- sikre effektiv arealbruk i alle nærings- og handelsområder: fortetting og transformasjon, samordnet areal- og transportplanlegging, grønn infrastruktur, bevaring av natur og landbruksarealer og bærekraftige byggemetoder

Strategien må leses i sammenheng med strategi 2.9 i Kompetanse og verdiskaping

3.19.1/ 3.13.4/3.17/3.18./2.7.5 Videreutvikling av eksisterende interkommunale politiske råd og etablering av faglig arenaer for samarbeid på tvers av forvatningsnivåene for løpende samarbeid på tvers av kommunegrenser og gjennomføring og evaluering av de regionale planene	
Hvorfor og hvordan	Arena for plansjefer i Østfolds kommuner og fylkeskommune. • Kunnskapsbygging, gjennomføring av regional plan og løpende evaluering. • Det skal vurderes om det er behov for flere arenaer, for eksempel politiske. Interkommunale politiske råd. • Videreutvikle samarbeidet mellom IPR'ene og regionalt nivå om utvikling av de ulike regionene som en bo- og arbeidsregion, samt å styrke samarbeid innen kultur, utdanning, samferdsel og opplevelser. • Kunnskapsbygging, gjennomføring av regional plan og løpende evaluering.
Hvem	Østfold fylkeskommune, kommunene i Østfold
Tidsperiode	Etableres 2025

Tema: Klimatilpasning, samfunnssikkerhet og beredskap

Strategi 3.20: Skape trygghet ved å forebygge uønskede hendelser og øke evnen til å håndtere disse

Strategien innebærer å:

- unngå å skape økt risiko for naturhendelser som flom/skred og andre uønskede hendelser ved endringer av arealbruk
- ivareta trygghet og sikkerhet i utvikling av byer og tettsteder der uønskede hendelser kan ramme store menneskegrupper
- bruke og utvikle kunnskap om naturfare, klimatilpasning, klimaendringer og annen risiko i all planlegging av arealer og infrastruktur
- planlegge for en robust infrastruktur, spesielt for samfunnskritiske funksjoner
- etablere en sivil transportberedskap som sikrer god håndtering av kriser
- ta initiativ til samarbeid om forebygging av hendelser og beredskap for å fremme samfunnssikkerhet
- øke innbyggernes kunnskap om egenberedskap ved kriser

3.20.1 Styrke klimatilpasningsnettverket for kommunene i Østfold	
Hvorfor og hvordan	Kommunene i Østfold, sammen med Vestby kommune, startet i 2022 nettverket Klimatilpasning Østfold, et interkommunalt fagnettverk. Nettverket fokuserer på kompetanseheving, erfaringsutveksling og samarbeid om klimatilpasningstiltak, basert på kommunenes mål. Det har vært flere vellykkede fagsamlinger, og det er et stort behov for et slikt nettverk. Finansieringen har hittil kommet fra Miljødirektoratet og deltakende kommuner, men det er behov for bedre finansieringsmuligheter for å styrke arbeidet. Fylkeskommunen har ved hjelp av eksterne midler mulighet til å koordinere arbeidet med å styrke nettverket. Blant aktivitetene som nettverket kan gjennomføre og fylkeskommunen kan bidra til, er: • utarbeidelse av informasjonsmateriell som flere kommuner/aktører har nytte av. Målgruppen for informasjonen kan være ulike fagmiljøer i kommunene, folkevalgte, innbyggere, næringsliv, entreprenører osv. • samarbeide om å utarbeide felles verktøy og hjelpemidler.
Hvem	**Kommunene,** Østfold fylkeskommune, Statsforvalteren, statlige etater, Klima Østfold
Tidsperiode	I planperioden

3.20.2 Folkevalgtprogram om klimatilpasning

Hvorfor og hvordan	Folkevalgtopplæring må inkludere kunnskap om konsekvenser av klimaendringer og behov for lokal klimatilpasning.
Hvem	**KS,** Østfold fylkeskommune, kommunene, kommunesektorens organisasjon og Statsforvalteren
Tidsperiode	Kontinuerlig

3.20.3 Samarbeid for å sikre sivil transportberedskap

Hvorfor og hvordan	Fylkeskommunen har ansvar for å sikre og tilrettelegge for regionalt tilpasset sivil transportberedskap i fylket. Beredskapen skal utvikles i samarbeide med statsforvalter, politiet, transportnæringen og andre sivile og militære myndigheter slik at den blir best mulig koordinert. Å få nødvendige avklaringer fra statlige myndigheter om dimensjoneringsgrunnlaget for den regionale transportberedskapen er en del av arbeidet. Beredskapsansvaret innebærer bl.a. at fylkeskommunen skal bidra med transportfaglige råd, og på anmodning fra departement, statsforvalter, politiet eller andre sivile eller militære myndigheter formidle kontakt med løyvehavere, andre som eier eller bruker motorvogner for gods- eller persontransport.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, Østfold kollektivtrafikk, andre transportaktører, kommuner, Statsforvalter, Sivilforsvaret, Heimevernet, departementet m.fl.
Tidsperiode	I planperioden

3.20.4 / 1.3.7 Øke innbyggernes kunnskap om egenberedskap ved kriser

Tiltaket er det samme som tiltak 1.3.9 i plan for Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

3.20.5 Drøfte og tilpasse føringene til Østfold og prioritere viktigste tiltak i regionen	
Hvorfor og hvordan	Den sikkerhetspolitiske situasjonen krever målrettede tiltak som styrker den sivile beredskapen i hele landet. Stortingsmeldingen vil analysere strategisk viktige problemstillinger, og presentere strategiske grep for arbeidet med motstandskraft og totalforsvar de neste fire årene. Meldingen skrives mens det er krig i Ukraina og Norge står overfor en krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Hovedtema vil derfor være motstandskraft og totalforsvar: Norges samlede evne til å forebygge, ha beredskap for å håndtere sikkerhetspolitisk krise, væpnet konflikt eller situasjoner der krig truer. Meldingen vil kunne gi nye føringer og presisering av ansvarsforhold også før det regionale samfunnssikkerhetsarbeidet. Det regionale ansvaret for implementering vil etter gjeldende instrukser ligge hos Statsforvalteren, men meldingen vil kunne få konsekvenser for andre samfunnsaktører og innbyggerne i fylket.
Hvem	**Statsforvalteren**, relevante samarbeidsaktører i Østfold
Tidsperiode	Fra 2025

Tema: Gåing og sykling

Strategi 3.21: Andelen syklende og gående skal øke

Strategien innebærer å:

- Legge til rette for at sykkel skal være et attraktivt transportmiddel og at sykkeltiltak skal være trafikksikkert og tilpasset potensialet for økt sykkelbruk.
- bidra til at tiltak på alle plannivå legger til rette for at persontransport i økende grad løses med å gå og sykle
- utvikle et sammenhengende tilbud for gåing og sykling i og rundt byer og tettsteder
- legge til rette for å gå og sykle inn mot målpunkter som skoler, kollektivtilbud, idrettsanlegg og andre møteplasser i nærmiljøet
- forsterke samarbeidet mellom stat, fylkeskommune, kommune og andre transportaktører om tilrettelegging for syklister med god adkomst til kollektivsystemet.
- bruke reisedata for å kartlegge tiltak for økt bruk av kollektiv, sykkel og gange
- øke fremkommeligheten for gående ved å opparbeide og vedlikeholde snarveier til knutepunkt, holdeplasser og målpunkter
- Prioritere tiltak på eksisterende infrastruktur som gir bedre utnyttelse og fremkommelighet for syklister. I størst mulig grad benytte eksisterende gater i by og byområder, om nødvendig på bekostning av fremkommelighet for bil
- Prioritere vintervedlikehold og annen sesongdrift på strekninger med størst antall skole og arbeidsreiser på sykkel

- Skille tilbudet for syklister fra gående der potensiale for antall syklister er høyest, og det er høyt antall gående
- Aktivt fremme sykkeltilbudet gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid
- se infrastruktur for gående og syklende si sammenheng med blågrønne strukturer og faunakorridorer

3.21.1 Opprett et regionalt mobilitetsnettverk for Østfold

Hvorfor og hvordan	Mobilitetsnettverket skal styrke faglig utvikling og kompetanseheving for kommunene i Østfold. Nettverket vil kombinere lokale nettverksmøter med digital møterekke og en årlig mobilitetskonferanse, og dermed legge til rette for erfaringsdeling og samarbeid
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, andre mobilitetsaktører
Tidsperiode	2025-2026

3.21.2 Etablere planer for hovedsykkelnett og gåstrategier i kommunene

Hvorfor og hvordan	Bidrar til et sammenhengende gang- og sykkelveinett på tvers av ulike veieiere for å øke attraktiviteten, trafikksikkerheten og bruken av sykkel og gange som transportmiddel i Østfold.
Hvem	Østfold fylkeskommune, **kommunene**, Statens vegvesen
Tidsperiode	Løpende

3.21.3 Følge opp arbeidet med nasjonale sykkelruter

Hvorfor og hvordan	Legge til rette for trygg og attraktiv sykling mellom byer på lavtrafikkerte veier, og styrke Østfolds rolle som en del av de nasjonale sykkelrutene.
Hvem	**Statens vegvesen,** Østfold fylkeskommune, kommunene, turistnæringen
Tidsperiode	Løpende

3.21.4 Tilgjengeliggjør relevante data om reisevaner, ulykker og infrastruktur for sykkel, gange og kollektivtransport.	
Hvorfor og hvordan	Gjøre det enkelt for veieiere og andre aktører å bruke data i utviklingen av trygge, effektive og bærekraftige mobilitetsløsninger.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, Statens vegvesen, teknologiaktører
Tidsperiode	I løpet av 2025

Tema: Kollektivtransport og delingsmobilitet

Strategi 3.22: Andelen kollektivreisende skal øke

Strategien innebærer å:

- utforme kollektivtilbudet til å bidra til nullvekstmålet i aktuelle byområder.
- videreutvikle kollektivtilbudet til et effektivt nettverk, med delingsmobilitet, sykling og gåing som supplerende elementer.
- prioritere kollektivtransport i og mellom byer med regionale kollektivknutepunkt
- øke andelen universelt utformet kollektivtransport.
- samarbeide med transportaktører om utvikling av nye mobilitetsløsninger
- sikre nødvendige arealer til bussanlegg og sjåførfasiliteter
- aktivt fremme kollektivtilbudet gjennom informasjon og markedsføring

3.22.1 Etablere et felles pris - og betalingssystem for kollektiv i Østfold	
Hvorfor og hvordan	Et felles pris- og betalingssystem for kollektivtransport i Østfold gjør det enklere og mer attraktivt å bruke kollektivtilbudet. Det bidrar til sømløse reiser, økt brukervennlighet og bedre samordning av tilbudene på tvers av kommunen og regionen.
Hvem	**Østfold fylkeskommune, Jernbanedirektoratet**
Tidsperiode	2025-2027

3.22.2 Delta på regionale, nasjonale og internasjonale arenaer som jobber for å utvikle kollektivtilbudet

Hvorfor og hvordan	Å delta på regionale, nasjonale og internasjonale arenaer som jobber for å utvikle kollektivtilbudet er viktig for Østfolds regionale mobilitetsplan fordi det fremmer samarbeid, styrker påvirkningskraft, sikrer helhetlig utvikling, øker finansieringsmuligheter, og forbedrer kollektivtilbudet gjennom tilgang til beste praksis og ny teknologi. Dette bidrar til en bærekraftig og effektiv kollektivtransport i regionen.
Hvem	Østfold fylkeskommune, Jernbanedirektoratet, kommuner
Tidsperiode	Løpende

3.22.3/1.4.3 Etablere delingsløsninger for mobilitet

Hvorfor og hvordan	Bidra til å redusere trafikkbelastning og utslipp, øke tilgjengeligheten til transporttjenester, og fremme bærekraftig mobilitet. Dette tiltaket kan også forbedre effektiviteten i transportnettverket ved å utnytte eksisterende ressurser bedre, og det kan gi økonomiske fordeler for både brukere og samfunnet som helhet.
Hvem	**Østfold fylkeskommune**, kommuner, kollektivselskaper, Statens vegvesen
Tidsperiode	I løpet av 2026

3.22.4/1.8.4 Markedsføre kollektivtilbudet i forbindelse med store arrangementer i Østfold

Hvorfor og hvordan	Å markedsføre kollektivtilbudet i forbindelse med store arrangementer i Østfold er viktig fordi det kan øke bruken av kollektivtransport, redusere trafikkbelastning og miljøutslipp, og forbedre tilgjengeligheten for besøkende. Tiltaket kan bidra til økt deltakelse og kulturutvikling i Østfold.
Hvem har ansvar	**Kollektivtilbyderne i Østfold**, kulturaktører og andre arrangører.
Tidsperiode	Løpende